

Ghid Proverbe 1-10

Octavian D. Baban
Petre Murariu

Cartea Proverbelor

Ghid de studiu biblic: Proverbe 1-10

Biserica Baptistă Sfânta Treime București
Iulie – Septembrie 2024

Octavian Baban
Petrică Murariu

Continut

CARTEA PROVERBELOR	3
GHID DE STUDIU BIBILIC: PROVERBE 1-10	3
CONTINUT	5
PARTEA 1: PREZENTAREA CĂRȚII PROVERBELOR	7
<i>Autori: cine a scris cărțile Proverbelor?</i>	7
<i>Scop și metodă</i>	8
<i>Structura și temele principale ale Proverbelor</i>	11
<i>Planul lecțiilor din ghid</i>	16
PARTEA 2: STUDIUL BIBILIC PROVERBE 1-10	17
<i>Iulie</i>	17
11 iul., Proverbe 1, <i>Chemarea fiilor la ascultarea înțelepciunii, 1:8-9</i>	17
18 iul., Proverbe 2, <i>Chemarea fiilor la căutarea înțelepciunii, 2:20</i>	21
25 iul., Proverbe 3, <i>Chemarea fiilor la practicarea înțelepciunii, 3:7-8</i>	25
<i>August</i>	30
1 aug., Proverbe 4, <i>Chemarea fiilor la viață înțeleaptă, de calitate, 4:7-8</i>	30
8 aug., Proverbe 5, <i>Chemarea fiilor la fidelitate în căsătorie, 5:22-23</i>	34
15 aug., Proverbe 6, <i>Înțelepciunea și etica muncii, 6:16-19</i>	39
22 aug., Proverbe 7, <i>Înțelepciunea și ispita, 7:4-5</i>	43
29 aug., Proverbe 8, <i>Înțelepciunea, știința și creația lui Dumnezeu, 8:12-13</i>	47
<i>Septembrie</i>	53
5 sept., Proverbe 9, <i>Înțelepciunea și maturizarea, 9:9</i>	53
12 sept., Proverbe 10, <i>Înțelepciunea, comunicarea și caracterul, 10:16</i>	59

Partea 1: Prezentarea Cărții Proverbelor

Autori: cine a scris cărțile Proverbelor?

Cartea Proverbelor este o realizare deosebită a regelui Solomon, descris de Biblie drept „cel mai înțelept om care a trăit vreodată”. El a fost foarte interesat de colectarea învățăturilor înțelepte care au apărut în Israel, în urma trăirii în ascultare de Dumnezeu, după cerințele Legii lui Moise, și în contrast cu obiceiurile păgâne ale popoarelor din jur. Cum ispitele trăirii imorale sau în răzvrătire ori violență, nu erau ceva nou, nici posibilitatea trăirii pur și simplu în prostie, sau ignoranță, fără pricepere, fără înțelepciune și fără smerenie, ori prevedere, în neascultare de Dumnezeu, și erau o realitate pentru mulți din popor, Solomon a strâns o colecție de proverbe care să slujească drept carte de înțelepciune, sau ca manual, dacă vrem, mai ales pentru tinerii care aspirau la conducere în societate sau la o carieră deosebită.

Cu siguranță, el a adunat multe proverbe de la oamenii înțelepți și de la liderii dinaintea lui, fie preoți, fie regi, fie judecători. Se pare în prima parte a proverbelor lui Solomon, se găsesc multe poeme sau sfaturi în versuri venite de la părinții lui Solomon, de la regele David, precum și de la Batșeba, mama lui Solomon.

La data scrierii și a primei publicării, cartea lui Solomon cuprindea capitolele 1-9, unde găsim introducerea și câteva poeme și sfaturi de consiliere importante, apoi, porțiunea de tip divers, mosaic-de-sfaturi, din 10-24, și foarte posibil, capitolul final, Proverbe 31 (deși unii comentatori cred că ar putea proveni de la înțelepții din timpul exilului în Babilon și Persia). Totuși, Proverbe 31, pare să se refere la Solomon și mama sa, Batșeba, într-un mod foarte credibil, care corespunde cu locul pe care Solomon îl dă învățăturilor în familie, de la tată și mamă, așa cum face el în secțiunea Proverbe 1-9. Numele Lemuel, „cel al lui Dumnezeu”, era o alintare pentru Solomon, la tinerețe, iar el, după ce a devenit rege, a rămas fără tatăl său David, foarte curând după întronare, beneficiind în continuare de sfaturile mamei sale, mai tinere. În afară de acestea, se pare că printre autori putem enumera diverși alți înțelepți, rămași anonimi, care au contribuit cu proverbe incluse în 22:17-24:22, și în 24:23-34.

Cartea Proverbe a fost completată în timpul regelui Ezechia, rege în Iuda, între 716–687 î.H., fiul lui Ahaz, al 13 rege din dinastia lui David, care a adăugat în spiritul proverbelor adunate de Solomon, și altele, care să sublinieze și mai mult nevoia de a asculta de Legea Domnului, nu doar nevoia după înțelepciune.

Astfel, Ezechia adaugă o nouă colecție, separată, de proverbe strânse de Solomon, în secțiunea 25:1-29:27. Apoi, tot Ezechia și revizorii săi au adăugat și proverbele lui Agur, fiul lui Iache, un levit înțelept (30:1-33). Unii consideră că adăugirile au fost bine așezate în materialul lăsat de Solomon, adică până la capitolul 31, care reprezintă încheierea, alții văd și capitolul 31 tot ca pe un material adăugat, dar care putea proveni de la Solomon.

Așadar, când citim cartea Proverbe, a lui Solomon, ne întâlnim cu proverbele celor credincioși provenite chiar din vremea judecătorilor și apoi, de la David, chiar de la Batșeba, sigur de la Solomon și înțelepții săi, la care se mai adaugă unele proverbe adunate de la preoții de mai târziu, și găsite și evaluate de preoții de la curtea regelui Ezechia, când a avut loc o mare reformă religioasă de întoarcere la Dumnezeu și renunțare la idolatrie, o mare trezire spirituală. Așa cum spune cartea 2 Împărați 18:2-6, „Ezechia avea douăzeci și cinci de ani când a ajuns împărat și a domnit douăzeci și nouă de ani la Ierusalim. Mama sa se chema Abi, fata lui Zaharia. 3. El a făcut ce este plăcut înaintea Domnului, întocmai cum făcuse tatăl său David. 4. A îndepărtat înălțimile, a sfărâmat stâlpii idolești, a tăiat Astarteele și a sfărâmat în bucăți șarpele de aramă pe care-l făcuse Moise, căci copiii lui Israel arseseră până atunci tămâie înaintea lui: îl numeau Nehuștan. 5. El și-a pus încrederea în Domnul Dumnezeul lui Israel; și dintre toți împărații lui Iuda, care au venit după el sau care au fost înainte de el, n-a fost niciunul ca el. 6. El s-a alipit de Domnul, nu s-a abătut de la El și a păzit poruncile pe care le dăduse lui Moise, Domnul.”

Scop și metodă

CE SCOP ARE CARTEA PROVERBELOR

Cartea Proverbe are două teme majore: cautarea înțelepciunii și încrederea în Dumnezeu. Cartea pare scrisă pentru cei tineri (numiți în 4:1 „fii”) și cei care au scris sunt priviți ca părinți spirituali, mentori, profesori. Această utilizare o avea

și cartea Ecclesiastul, sau Iov. Totuși, cartea este îndreptată spre toți credincioșii, spre toți cetățenii lui Israel și Iuda, care caută credința, înțelepciunea, echilibrul practic, eficiența și transmiterea adevăratelor valori către noile generații. Pe rând, fiecare credincios, trece prin aceste etape ale vieții: de copil în casa părinților care învață de la ei, de tânăr îndrăgostit căutând să întemeieze o familie și care are nevoie de îndrumare, de tânăr adult în luptele și ispitele vieții, și în final, de părinte care își învață copiii cum să crească și să devină adulți de încredere, la rândul lor. În aceste ultime două etape ale vieții, omul este devine tot mai capabil să îi învețe pe alții.

Între acești învățători apare cu siguranță, foarte bine subliniată, și figura mamei. Acest lucru ne aduce aminte de 1 Timotei 2:15, unde ni se spune că femeile au un rol deosebit în educația copiilor: „ea va fi reabilitată prin nașterea de fii, dacă stăruie cu smerenie în credință, în dragoste și în sfințenie.”

Alături de tați, cartea Proverbelor dă un loc deosebit femeii și rolului ei de învățătoare în familie. La modul general, femeia poate fi soție binecuvântată, mamă înțeleaptă, sau femeie adulteră, ori prostituată versată. Ea poate fi o femeie credincioasă, de caracter, întreprinzătoare, și înțeleaptă, sau o femeie de moravuri ușoare, neînțeleaptă, cicălitoare, a cărei frumusețe nu este dublată de înțelepciune.

În mod suprem se observă că atât în Înțelepciunea divină, cât și Prostia umană, sunt prezentate prin chipul unei femei care întinde o masă, sau dă o mare petrecere, și fiecare îi cheamă pe oamenii la festinul ei propriu. Așadar, suntem invitați la o masă sărbătorească a Înțelepciunii divine (8:1-9:12), sau putem primi, din contră, invitația la o masă de petreceri destrăbălate și hoșești dată de însăși mama Prostie (9:13-18). Cartea Proverbe ne invită să decidem singuri ce dorim să facem în viață.

Între materialele de tip etic au loc și dezbateri teologice mai profunde. Unele se referă la creație și teologia revelației (de exemplu, 3:19-20; 8:22-31; 30:2-6).

Pentru credincioșii creștini, cartea are aceeași utilitate ca și pentru vechii evrei. Este o carte de îndrumare și consiliere în familie, în dragoste, în viața socială, în cea profesională. Nu există altă carte care să ne avertizeze mai clar de

primejdiile adulterului și să ne atragă spre înțelepciune și bucurie în ascultarea de Dumnezeu.

În al doilea rând, creștinul știe că tezaurul înțelepciunii pentru noi este Hristos. În El sunt ascunse toate comorile științei și înțelepciunii. Așadar, ce devine înțeleptul Solomon și ceilalți înțelepți asociați cu el, pentru un cititor creștin? El devine omul prin care așa cum spune 2 Timotei 3:16, primim sfaturi bune, esențiale, ca să fim echipați pentru orice lucrare bună. Este cel care ne introduce și ne aplică învățătura despre ascultarea de Dumnezeu pe care o găsim în Noul Testament, exprimată clar în toate principiile ei, de Hristos, de apostoli și de evangheliști.

În mod deosebit, cartea atrage atenția asupra nevoiei de a căuta înțelepciunea și credința, călăuzirea practică în viața de zi cu zi din cuvântul lui Dumnezeu. Pentru cei lipsiți de experiență socială, cartea oferă perspective prețioase cu privire la primejdia imoralității, prefăcătoria oamenilor, primejdia hotărârilor pripite, fără consilieri, și fără rugăciune. Găsim o mulțime de sfaturi privind la relevanța legilor și poruncilor lui Dumnezeu, cu privire la defectele umane și la ispite, adevăruri majore despre educație, credință, autocontrol. Cine citește Proverbele cu o inimă credincioasă și gata să asculte Cuvântul inspirat al lui Dumnezeu va găsi multe beneficii, multă maturitate, uneori umor, o bună cunoaștere a naturii umane și a voiei lui Dumnezeu pentru noi.

METODA CĂRȚII PROVERBELOR

Metoda folosită de autor (sau autori) în prezentarea acestor proverbe este sfătuiră practică, repetată, diversă, care pleacă de la observarea directă a vieții, și la care se adaugă o cunoaștere și apreciere deosebită a legilor și principiilor Domnului. Omul nu trăiește și nu crește doar cu pâine, cum a zis Domnul Hristos, atunci când a fost ispitit de Satan, ci cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu. Aceasta este și metoda lui Solomon.

În plus, cartea are multe reluări de subiecte, în cheie diferită, adică cu aplicații noi, în alte domenii ale vieții. În felul acesta, se observă că înțelepciunea trebuie să rămână un subiect permament în viața creștinului.

Structura și temele principale ale Proverbelor

Așa cum s-a menționat, cartea Proverbe are două teme majore: cautarea înțelepciunii și încrederea în Dumnezeu. Mediul de învățare scos în evidență este familia, școala de tip rabinic (pe lângă Templu) și școala de conducere de pe lângă palatul regal. Mediul general de aplicare al învățăturilor este viața socială, viața de familie, viața de credință (de închinare și de slujire, de viață sfântă, neprihănită).

În general, cărțile de înțelepciune au o tematică foarte variată. Aici este vorba despre viață morală, despre relații de familie, despre educația în familie și apoi în școală, despre conducere, despre autocontrol, despre valorile credinței și ale vieții sociale, despre defectele umane generale (lene, bârfă, cicăleală, neatentie, mândrie, prostie etc.), despre credință și răsplătirile ei.

STRUCTURA CĂRȚII PROVERBE

Cartea se poate împărți astfel:

Introducerea. Scopul cărții Proverbe (1:1-6)

Cartea 1. Poeme despre educație și viața morală a celui tânăr (1:7-9:18)

Partea aceasta are o funcție de introducere și conține multe sfaturi adunate tematic sub formă de poeme și serii de consilieri despre viața sfântă, înțeleaptă și cu credință în Domnul. Unele este posibil să vină de la regele David însuși, și unele chiar de la soția sa Batșeba, o femeie foarte înțeleaptă, de la care Solomon a învățat mult, așa cum scrie în Proverbe („sfaturile mamei”, „când eram fiu gingaș la mama mea”, etc.). Nu este de mirare că aceste proverbe sunt focalizate pe sfaturi despre căutarea înțelepciunii, ale evitării adulterului, ale întemeierii pe credință și ascultarea de Dumnezeu. În această secțiune se subliniază foarte puternic că păcatul imoralității și al adulterului este o formă extremă nebuniei etice, a neascultării de Dumnezeu, un păcat față de Domnul, față de tine însuși și față de familie, față de ceilalți.

Cartea 2. Proverbe diverse pentru situații diverse (10:1-22:16)

Stilul celei de a doua părți este diferit. Nu mai găsim poeme scurte sau medii, cu scop de consiliere, ci o mulțime de proverbe individuale scurte, de sfaturi înțelepte și variate, verset cu verset, care își schimbă tema frecvent. Deși dau impresia unui amestec nediferențiat, de fapt, există și aici anumite tematice care revin, anumite forme de structură și paralelism intern. Între subiectele abordate găsim nevoia de înțelepciune, de sfințenie și fidelitate în relațiile sexuale, apoi de căutare a dreptății, de vorbire înțeleaptă și inspirată, de cinste la muncă și în viața socială, despre administrarea averilor și despre știința de a governa ca rege sau lider militar, ori lider administrativ.

Unii consideră, așa cum vom vedea mai târziu, că proverbele acestea pot fi împărțite simetric în două părți practic egale de o parte și de alta a miezului constituit de secțiunea 16:2-6. Această împărțire echilibrată, simetrică ar putea fi rezultatul editorilor din timpul lui Ezechia.

Cartea 3. Proverbe suplimentare la cartea lui Ezechia (22:17-30:33)

În această secțiune cu suplimente ulterioare se observă mai multe subsecțiuni, fiecare deschisă printr-o micro-introducere specifică. Primele două arată contribuțiile unor înțelepți diferiți de Solomon, rămași anonimi (22:17; 24:23). A treia se referă la o colecție de proverbe provenite tot de la Solomon (25:1-29:27), pe care le-au adăugat editorii biblici ai regelui Ezechia. Al patrulea supliment provine de la la Agur, fiul lui Iache, un levit înțelept (30:1-33).

Încheierea. Standardele familiei înțelepte, 31:1-31

Această secțiune, încheie seria de proverbe prin două subsecțiuni mai lungi, care ne aduc aminte de cele din prima parte a cărții (1:7-9:18). Prima parte conține poemul sfătuirii mamei împăratului către fiul său, Lemuel, regele „dăruiț Domnului”, un nume de alintare al lui Solomon cel tânăr (31:1-9), A doua parte este un imn complex de laudă pentru femeia matură, activă, înțeleaptă, și credincioasă (31:1-31), care se încheie cu elogiul partenerei credincioase din partea soțului și copiilor ei. Încheierea aceasta se potrivește cu stilul adoptat de Solomon în prezentarea colecției sale de poeme și proverbe, unde pune mult accent pe valoarea învățaturii tatălui și mamei, în familie.

Reflectând înțelepciunea lui Solomon și pasiunea sa pentru contradicții și paradoxuri, această secțiune încheie cartea cu o dilemă. Cine are ultimul cuvânt în materie de înțelepciune, bărbatul sau femeia? Soțul sau soția? Mama sau fiul care o citează pe mamă, deci tot mama? Finalul este plin de înțelepciune, foarte aplicabil oricărei familii de oameni credincioși.

Diverse cercetări asupra cărții au descoperit și alte elemente interesante de structură, deși aceste observații sunt încă motiv de dezbateri și discuții. S-a observat astfel, că secțiunea propriu-zisă de proverbe, 10:1-22:16, provenită de la Solomon, conține 375 de proverbe, ceea ce ar corespunde cu cifra caracteristică numelui lui Solomon, în ebraică: **s** (300) + **l** (30) + **m** (40) + **h** (5), adică **slmh** (șlomoh), ceea ce adunat este 375.

MINI-INTRODUCERILE SUBSECȚIUNILOR DIN PROVERBE

Vom observa în continuare, mini-prefețele sau mini-introducerile la secțiunile cărții Proverbe, șapte de toate (1:1; 10:1; 22:17; 24:23; 25:1; 30:1; 31:1).

1.1-5, Solomon I (introducere)

1. Pildele lui Solomon, fiul lui David, împăratul lui Israel, 2. pentru cunoașterea înțelepciunii și învățaturii, pentru înțelegerea cuvintelor minții; etc.

4:1, Poeme și sfaturi sub formă poetică (secțiune davidică?)

Ascultați, fiilor, învățătura unui tată și luați aminte, ca să pricepeți; 2. căci eu vă dau sfaturi bune: nu lepădați învățătura mea. 3. Căci când eram încă fiu la tatăl meu și fiu gingaș și singur la mama mea, 4. el mă învăța atunci și-mi zicea: "Păstrează bine în inima ta cuvintele mele, păzește învățăturile mele și vei trăi!

10:1, Solomon II (secțiunea principală, colecție de proverbe)

Pildele lui Solomon. Un fiu înțelept este bucuria tatălui, dar un fiu nebun este mâhnirea mamei sale.

22:17; Supliment 1 (diverse proverbe înțelepte)

17. Pleacă-ți urechea și ascultă cuvintele înțelepților, și ia învățătura mea în inimă.

24:23; Supliment 2 (diverse proverbe înțelepte)

23. Iată ce mai spun înțelepții: "Nu este bine să ai în vedere fața oamenilor în judecăți."

25:1; Solomon III (cartea proverbelor lui Solomon, adăugată de Ezechia)

1. Iată încă vreo câteva din Pildele lui Solomon, strânse de oamenii lui Ezechia, împăratul lui Iuda.

30:1; Proverbele lui Agur, al lui Iache (un levit înțelept).

1. Cuvintele lui Agur, fiul lui Iache. Cuvintele înțelepte rostite de omul acesta pentru Itiel, pentru Itiel și pentru Ucal.

31:1, Învățăături pentru regele Lemuel, de la mama sa (Batșeba)

1. Cuvintele împăratului Lemuel. Învățătura pe care i-o dădea mama sa.

LOCUL FAMILIEI ÎN EDUCAȚIE, LOCUL FEMIEI ÎN EDUCAȚIA FIILOR

Deși principalele învățăături din proverbe sunt date de părinte (un tată, un învățător) către fiul său (fiul său, studenții săi – în al doilea caz), există multe precizări care ne arată că învățarea credinței se face din familie, iar mama este un educator foarte important pentru fiii și fiicele sale, alături de tată, și într-un mod anume, specific ei. Următoarele versete din Proverbe ne arată textele principale în care apare amintită figura mamei, ca învățător al copiilor ei, alături de cea a tatălui:

1:8, Ascultă, fiule, învățătura tatălui tău și nu lepăda îndrumările mamei tale!

4:3, Căci (pe) când eram încă fiu la tatăl meu și fiu gingaș la mama mea,

6:20, Fiule, păzește sfaturile tatălui tău și nu lepăda învățătura mamei tale:

10:1, Un fiu înțelept este bucuria tatălui, dar un fiu nebun este mâhnirea mamei sale.

15:20 Un fiu înțelept este bucuria tatălui său, dar un om nesocotit disprețuiește pe mama sa.

19:26, Cine jefuiește pe tatăl său și izgonește pe mama sa, este un fiu care aduce rușine și ocară.

20:20, Dacă cineva blestemă pe tatăl său și pe mama sa, i se va stinge lumina în mijlocul întunericului. -

23:22-25, 22. Ascultă pe tatăl tău, care te-a născut, și nu nesocoti pe mama ta, când a îmbătrânit... 24. Tatăl celui neprihănit se înveselește, și cel ce dă naștere unui înțelept se bucură. 25. Să se bucure tatăl tău și mama ta, să se înveselească cea care te-a născut.

29:15, Nuiiua și certarea dau înțelepciunea, dar copilul lăsat de capul lui face rușine mamei sale.

30:11, 11. Este un neam de oameni care blestemă pe tatăl său și nu binecuvântă pe mama sa.

30:17, Pe ochiul care își bate joc de tatăl său și nesocotește ascultarea de mamă, îl vor scobi corbii de la pârâu și îl vor mânca puii de vultur. -

31:1, Cuvintele împăratului Lemuel. Învățătura pe care i-o dădea mama sa.

Planul lecțiilor din ghid

Lecțiile din acest ghid de studiu acoperă perioada iulie-septembrie, capitolele fiind împărțite tematic, în felul următor:

IULIE

11 Prov. 1, Ascultarea înțelepciunii, 1:8-9
18, Prov. 2, Înțelepciune și evitarea răului, 2:20
25, Prov. 3, Câștigul înțelepciunii, 3:7-8

AUGUST

1, Prov. 4, Înțelepciunea și calitatea vieții, 4:7-8
8, Prov. 5, Înțelepciunea și fidelitatea, 5:22-23
15, Prov. 6, Înțelepciunea și etica, 6:16-19
22, Prov. 7, Înțelepciunea și ispita, 7:4-5
29, Prov. 8, Înțelepciunea și știința, 8:12-13

SEPTEMBRIE

5, Prov. 9, Înțelepciunea și maturizarea, 9:9
12, Prov. 10, Înțelepciunea și câștigurile ei, 10:16

Partea 2: Studiul biblic Proverbe 1-10

Iulie

11 iul., Proverbe 1, Chemarea fiilor la ascultarea înțelepciunii, 1:8-9

Capitolele 1-9 cuprind introducerea la cartea Proverbe, imnurile înțelepciunii și moralității, și sunt apoi urmate de începutul sfaturilor generale de viață (10). În primul capitol, Solomon ne invită să observăm trei bogații ale înțelepciunii, sau cele trei chemări la înțelepciune: învățarea priceperii, citirea Scripturii în familie, și la evitarea asocierii cu cei violenți și necredincioși, ca să fie oprită decăderea societății.

INVITAȚIA LUI SOLOMON LA ÎNVĂȚAREA ÎNȚELEPCIUNII (1-7)

Introducerea scrisă de Solomon ne arată de ce a adunat el și a rescris, iar alții a compus, atât de multe cuvinte înțelepte. Desigur, a dorit să le lase ca moștenire ca pe un fel de manual pentru orice copil al său (fiu sau fiică) și pentru orice tânăr care dorește să progreseze, să se maturizeze și care caută promovare în viață și succes. Acești tineri sunt în general, numiți în Proverbe, „fii” și prin acest cuvânt, Solomon se gândește la ascultători așa cum am spune astăzi „dragi elevi” – sau „dragi studenți”, sau „dragi creștini doritori de învățătură”. Intenția lui Solomon pentru toți cititorii cărții Proverbelor este anunțată în versetele 1-7 și are șapte propoziții principale.

- a. Să cunoască înțelepciunea lui Dumnezeu.
- b. Să înțeleagă regulile comunicării înțelepte.
- c. Să încurajeze educația, bunul simț, dreptatea, discernământul.
- d. Să antreneze la viteză în gândire și agerime de minte.
- e. Să îi ajute pe înțelepți să devină mai profunzi, mai iscusiți.
- f. Să încurajeze exersarea simțului critic, a evaluării.
- g. Să prezinte că temelia înțelepciunii este frica de Domnul.

Proverbele lui Solomon, atrag atenția că opusul căutării înțelepciunii și al temerii de puterea și dreptatea Domnului, poate fi numit „nebunie”. În acest sens, cei ce sunt conduși de asemenea nebunie nu au timp de învățătură, și nu consideră că Scriptura le poate da vreo înțelepciune anume.

INVITAȚIA LA EDUCAȚIE BIBLICĂ ÎN FAMILIE (8-19)

După introducerea, începe o serie de cugetări înțelepte care se adresează „fiului” (8, 10, 14), adică unui tânăr credincios și implicat și părinților săi. Vers. 8 spune că educația în credință începe din familie: „8. Ascultă, **fiule**, învățătura tatălui tău și nu lepăda îndrumările mamei tale!” Dacă am asculta toți părinții de acest proverb, am vedea cu alți ochi citirea Bibliei în familie, discuțiile de la mamă la fiică sau de la tată la fiu, sau rugăciunea cu toată familia.

Sfaturile bune și înțelepte ale părinților credincioși sunt asemănaute cu o podoabă (cunună pe cap, lanț de aur la gât), în v.9. Nu este adevărat că înțelepciunea și bunătatea, și credința, te fac mai slab, mai lipsit de îndrăzneală, mai naiv. Ele te fac mai puternic, sunt ca o podoabă, ca un accesoriu prețios și de bun gust.

Versetele 9-19, amintesc de 2 Timotei 3:1-9, care descrie depravarea oamenilor din vremurile din urmă și, de asemenea, de Psalmul 1. Una din trăsăturile societății contemporane este violența, agresivitatea, apariția de bande și asociații de cartier unde tinerii își găsesc identitatea. Caracteristica acestor grupuri este îndrăzneala, bravura, provocarea. Ei se laudă ca știu să acționeze în grup, unitar, și pot să pună la punct pe oricine: „Haidem să întindem curse ca să vărsăm sânge, să întindem fără temei lațuri celui nevinovat”. Lăcomia, hoția, dorința de câștig sau pur și simplu dorința de influență și violență îi fac să se poarte agresiv cu cei din jur. Ei promit identitate de grup și câștig la grămadă, egal. „Spune-mi cu cine te însoțești, ca să îți spun cine ești”, zice un proverb românesc. Asocierea cu răul duce la pierderi imense, iar Cuvântul Domnului ne învață să fim înțelepți.

RUGĂMINTEA DE A NU NE ASOCIA CU CEI VIOLENȚI ȘI NEDREPTI (20-33)

Solomon își imaginează înțelepciunea ca pe o doamnă de mare influență, bogată, aristocrată, gata să îi certe pe cei neînțelepți și să îi invite pe toți la masa ei

generoasă și îmbelșugată. Invitațiile ei la viață curată, sfântă, la familii frumoase, apar de două ori foarte clar în capitolele 8 și 9. Dar înainte de acele capitole, înțelepciunea are o strigare importantă, aici în capitolul 1:20-33.

Observăm că doamna sau baroneasa Înțelepciune, o persoană princiară, cu autoritate, este prezentă în agora, adică în piețele cetății, și pe străzi, acolo unde este zarvă și unde sunt dezbateri și vine cu chemările ei. Adică, ea se face auzită în viața socială și în mass-media. Mai întâi, în 21-22, Înțelepciunea spune lucrurilor pe nume. Ea numește prostia – prostie, și batjocura – batjocură, și lipsa de știință – nebunie. Nu poți discuta despre acceptarea înțelepciunii, până când nu pui un diagnostic corect prostiei și răutății. Relativismul de azi tinde să steargă granițele între bine și rău.

În al doilea rând, Înțelepciunea adoptă un ton de autoritate divină, și se asociază cu însuși Dumnezeu. Astfel, ea îi ceartă și îi muștră pe cei neînțelepți, îi cheamă să toarne duhul său peste ei (v. 23). Expresiile sunt aceleași cu cele folosite de Dumnezeu în alte pasaje din Vechiul Testament, cum sunt Ezechiel 39:29, Ioel 2:28, Isaia 44:3. Solomon înțelege și vede că Înțelepciunea are o relație specială cu Dumnezeu. Prin înțelepciunea sa, Dumnezeu îi muștră pe oameni și le critică răzvrătirea (vv.24-25) și le promite o pedeapsă pe măsură, anume în vremea necazului nu vor fi ajutați deloc, ci vor cădea pradă groazei (vv.26-27). „Mă vor chema și nu voi răspunde, mă vor căuta și nu mă vor găsi” (v. 28). Avem o mare mângâiere când vedem că Domnul spune ceva similar, dar pozitiv, către toți cei credincioși, în Ieremia 29:12-13, „12. Voi Mă veți chema și veți pleca; Mă veți ruga, și vă voi asculta. 13. Mă veți căuta, și Mă veți găsi, dacă Mă veți căuta cu toată inima.”

Cine respinge frica de Domnul, nu este înțelept, ci nebun (v.29). Cine se prefacă că totul este bine și liniștit, și nu ascultă de Domnul, va fi confruntat cu o catastrofă (v. 32). Parcă auzim cuvintele apostolului Pavel din 1Tes. 5:2-3 „Pentru că voi înșivă știți foarte bine că ziua Domnului va veni ca un hoț noaptea. Când vor zice: „Pace și liniște!” atunci o prăpădenie neașteptată va veni peste ei, ca durerile nașterii peste femeia însărcinată, și nu va fi chip de scăpare” (vezi și Prov. 1:32-33). Să nu ne odihnim în liniștea și siguranța falsă a celor necredincioși, ci să venim cu pocăință la Dumnezeu. Dacă ascultăm, devenim un

fel de sare a Domnului în viața socială, pentru că avem alt stil de viață, care aduce binecuvântarea Domnului, și care aduce sănătate spirituală în societate.

APLICAȚII:

Care sunt beneficiile omului care învață înțelepciunea lui Dumnezeu din Scriptură?

.....
.....
.....

De citirea Bibliei în familie este importantă? De ce Solomon îi amintește pe ambii părinți în această activitate, și pe tați și pe mame?

.....
.....
.....

Care sunt primejdiile asocierii cu cei violenți și necredincioși? De ce Solomon îi avertizează pe tineri în această privință?

.....
.....
.....

18 iul., Proverbe 2, Chemarea fiilor la căutarea înțelepciunii, 2:20

Mulți credincioși știu bine versetul: „începutul înțelepciunii este frica de Domnul” (din Proverbe 9:10, dar vezi și 1:7, etc.). Adevărata prețuire și ascultare de Domnul le găsești când începi să cauți înțelepciunea ca pe o comoară de mare preț, mai presus de toate. Într-un fel, se aseamănă cu mântuirea sau cu Împărăția cerurilor, despre care Mântuitorul Isus a spus că se compară cu o comoară ascunsă într-un ogor, sau o perlă găsită într-o piață, pentru care merită să vinzi tot ca să ajungi proprietarul ei.

CELE ȘASE CONDIȚII ALE CĂUTĂRII ÎNȚELEPCIUNII ȘI EFECTELE LOR

Se pare că lui Solomon îi plăcea gramatica și logica. Astfel, el ne descrie șase condiții ale căutării și găsirii înțelepciunii prin șase conjuncții „dacă”. Toate exprimă condițiile pentru ca un fiu ascultător să ajungă înțelept. Condițiile acestea nu sunt complet independente, ele se aseamănă uneori și se completează și se explică în mod poetic una pe cealaltă, prin paralelisme caracteristice poeziei evreiești.

1. **Fiule, dacă** vei primi cuvintele mele, Condiția primirii cuvintelor înțelepciunii, ale Scripturii (2:1a). Primire ca primirea unei mărturii, sau a unei comori, primite și crezute. Este condiția fiului care primește învățătura tatălui, sau a mentorului.
2. **dacă** vei păstra cu tine învățăturile mele,... Cuvintele Domnului trebuie păstrate la purtător” (2:1b), folosite, păstrate ca o trusă de unelte la care poți apela în orice clipă, în orice problemă.
3. **dacă** vei lua aminte la înțelepciune. Condiția de a privi cu atenție, nu superficial la adevărurile rostite de înțelepciunea lui Dumnezeu. (2:2a).
4. și **dacă**-ți vei pleca inima la pricepere; Condiți ascultării înțelepciunii Scripturii (2:2b). Dacă înțelegi, îți faci timp pentru ea, și îi dai importanța cuvenită.
5. **dacă** vei cere înțelepciune și te vei ruga pentru pricepere (2:3). Condiția rugăciunii pentru înțelepciune. Să fie atât de importantă încât să te rogi pentru ea.

6. **dacă** o vei căuta ca argintul și vei umbla după ea ca după o comoară (2:4). Căutarea înțelepciunii trebuie să fie intensă și puternic motivată, ca și cum ai căuta o comoară.

Toate aceste condiții sau premise conduc la o concluzie sau la un efect major în vs. 5, „**atunci** vei înțelege frica de Domnul și vei găsi cunoștința lui Dumnezeu.”. Desigur, veți întreba „cum” și „de ce”, iar răspunsul este în vs. 6-8, „6. **Căci** Domnul dă înțelepciune; din gura Lui iese cunoștință și pricepere. 7. El dă izbândă celor fără prihană, dă un scut celor ce umblă în nevinovăție. 8. Ocrotește cărările neprihănirii, și păzește calea credincioșilor Lui.” Așadar, toate aceste condiții despre căutarea înțelepciunii se referă la căutarea lui Dumnezeu, căci El este sursa înțelepciunii. Așadar, este posibilă înțelepciunea sau găsirea ei, în timp ce îl ignori pe Dumnezeu? Răspunsul este „nu este posibil”. Să ne facem timp pentru o rugăciune scurtă „Doamne, vreau să te caut și aceasta să fie centrul vieții mele”.

ÎNȚELEPCIUNEA DOMNULUI CONDUCE LA EVITAREA CAPCANELOR (9-19)

Așadar, dacă noi căutăm înțelepciunea, adică pe Dumnezeu, avem parte de un prim efect sau rezultat: înțelegem frica de Domnul și cunoașterea de Dumnezeu (v. 5). Există însă și un al doilea efect, înțelegerea dreptății lui Dumnezeu (9) care ne dă satisfacții sufletești (10-11) și ne scapă de capcanele păcatului (12-19).

Dreptatea lui Dumnezeu trebuie înțeleasă, judecățile lui și nepărtinirea lui. Dumnezeu dă har celui ce se pocăiește, și pedepsește pe cei mândri. Înțelepciunea care vine de la Dumnezeu este în stare să ne păzească de capcanele răutății. La ce capcane se referă aici cuvântul lui Dumnezeu? Lista se află în vs. 12-19.

- A.Calea cea rea, omul cu discurs stricat, murdar (12)
- B.Părăsirea drumurilor adevărului și intrarea pe drumuri de viață întunecoase (13)
- C.Satisfacția în înfăptuirea răului (14)
- D.Trăirea în feluri sucite, ambigui, neclare (15)
- E.Trăirea în adulter (16-19).

Ultima capcană este descrisă de trei versete, deci este o capcană foarte primejdioasă. Dumnezeu pune aici sub acuzație adulterul din câteva perspective, este o ademenire spre păcat, este o părăsire a iubirii adevărate a tinereții, este o părăsirea a legământului cu soțul și cu Dumnezeu, duce la moarte spirituală și fizică, duce la dezorientarea oamenilor și imposibilitatea întoarcerii, a regăsirii drumului spre îndreptare sau a cărărilor vieții.

BENEFICIILE CĂUTĂRII ÎNȚELEPCIUNII (20-22)

În concluzie, al doilea capitol din Proverbe, îl încurajează pe tânărul credincios să trăiască în căile oamenilor drepecți, a oamenilor „de bine” adică, a oamenilor buni (v.20). Ei vor primi binecuvântări de durată și vor locui țara, nu cei răi, adulteri, nedrepecți. Aceia vor cunoaște nimicirea. Într-un fel, aici ne întâlnim cu a treia fericire, cea din Matei 5:5, „ferice de cei blânzi, căci ei vor moșteni pământul!”.

Durabilitate și binecuvântare vor primi, așadar, tinerii („fiii”) care caută înțelegerea ca pe o comoară de preț a Domnului, a acelora care caută credința în Domnul. Nu există altfel de leadership de succes decât acesta. Restul tipurilor de conducere se numesc dictatură, lăcomie, lipsă de orientare etică și veșnică. Un succes care seamănă mai degrabă cu eșecul întregii vieți.

APLICAȚII:

Care sunt cele șase condiții ale căutării înțelegerei?

.....

.....

.....

Care sunt capcanele nebuniei și neascultării și păcatele pe care Dumnezeu le urăște și le judecă?

.....

.....

.....

Care sunt beneficiile înțelepciunii, așa cum sunt prezentate în capitolul 2?

.....

.....

.....

25 iul., Proverbe 3, Chemarea fiilor la practicarea înțelepciunii, 3:7-8

Proverbe 3 începe tot cu o chemare a „fiului” la o viață înțeleaptă (prin „fiu” autorul se referă la cititorul credincios, la tânărul student, liderul în formare, sau la credinciosul doritor de și mai multă înțelepciune). Chemarea apare în 3:1 („Fiule, nu uita învățăturile mele”), în 3:11 („Fiule, nu disprețui mustrarea Domnului”), precum și în 3:21 („fiule, să nu se îndepărteze învățăturile acestea de ochii tăi”). Prima două chemări ne aduc aminte de psalmii lui David, tatăl lui Solomon, iar a treia chemare aduce aminte de Epistola către Evrei 12, unde se dau sfaturi asemănătoare ca omul credincios să fie perseverent și să nu își piardă curajul dacă Domnul îl mustră. Curajul în credință, chiar prin încercări, apare clar și în cărțile profetului Ieremia (Ieremia și Plângerile lui Ieremia).

CHEMAREA LA ÎNȚELEPCIUNE ȘI CREDINȚĂ (1-10)

Chemarea la primirea și alipirea de înțelepciune (1-3)

Dacă învățăm poruncile Domnului și le memorizăm („nu uita” și „păstrează în inimă”) ne alipim mai tare de credință (v. 1). Ascultarea duce la o viață lungă și bogată în pace (prima poruncă răsplătită cu viață lungă este ascultarea de părinți, iar aici o găsim pe a doua: învățarea înțelepciunii lui Dumnezeu, v. 2). Cum încearcă Solomon să ne invite la învățarea înțelepciunii? El se gândește la mai multe imagini: leagă-ți poruncile la gât, scrie-le pe tăblița inimii (am putea completa și noi: notează-le pe telefon și pe tableta personală, pune-le în agenda ta zilnică, etc.). Răsplătirile acestei chemări sunt mari: devii un om bun și credincios, obții minte sănătoasă și reacții pozitive de la oameni și de la Dumnezeu. (v.3-4). Într-un fel, căutarea înțelepciunii în acești termeni biblici este o cale foarte solidă, o opțiune foarte serioasă pentru dezvoltare personală.

Chemarea la credință și echilibru în evaluarea personală (5-8)

Sfaturile lui Solomon devin foarte practice. Cuvântul lui Dumnezeu ne invită să îi recunoaștem autoritatea și prioritatea în toate lucrurile. Versetele 5-7 sunt de o mare frumusețe și foarte bine cunoscute: „5. Încrede-te în Domnul din toată inima ta și nu te bizui pe înțelepciunea ta! 6. Recunoaște-L în toate căile tale, și El îți va netezi cărările. 7. Nu te socoti singur înțelept; teme-te de Domnul și abate-te de la răul!” Se apropie parcă și de Iacov 1:5-6, „5. Dacă vreunui dintre voi îi

lipsește înțelepciunea, s-o ceară de la Dumnezeu, care dă tuturor cu mână largă și fără muștrare, și ea îi va fi dată. 6. Dar s-o ceară cu credință, fără să se îndoiască deloc: pentru că cine se îndoiește seamănă cu valul mării, tulburat și împins de vânt încoace și încolo.”

Fă o pauză și roagă-te pentru înțelepciune, chiar acum! Rezultatele pe care le anunță Scriptura pentru o astfel de atitudine sunt „sănătate în trup” și „prospețime în oase” (v. 8). Încrederea în Dumnezeu are efecte fizice, somatice.

Chemarea la închinare față de Domnul prin dărnicie (9-10)

Înțelepciunea ne invită să fim recunoscători lui Dumnezeu și să îl onorăm prin dărnicia noastră. Dărnicia este un semn de cinstire a Domnului, dar și o formă de închinare. Solomon ne invită să îl onorăm pe Domnul cu averile noastre și să îl cinstim cu primele roade sau venituri din toate câștigurile.

Solomon nu numește aceste forme de dărnicie prin cuvântul „zeciuală”. Aici nu vorbim de datorii religioase exprimate prin Legea de pe Sinai. Este vorba de o atitudine de mulțumire a inimii noastre față de Domnul. Generozitatea dărnicii este răsplătită de Dumnezeu prin binecuvântări și belșug (9-10).

CHEMAREA LA CURAJ ȘI CREDINȚĂ ÎN DIFICULTĂȚI (11-20)

Acceptă muștrarea Domnului (11-12)

A treia chemare a studentului la facultatea vieții, adică a „fiului”, este chemarea la a fi atent la muștrările Domnului. Versetele 11-12 le găsim citate în Evrei 12:5-11.

Domnul nu doar ne sfătuiește cum să trăim, prin Sfânta Scriptură, dar ne poate și muștra. El are la dispoziție multe mijloace pentru a ne certa atunci când greșim. Muștrarea poate lua diverse forme: o ușă închisă, un insucces sau un eșec, un faliment, sau poate o problemă de sănătate, un conflict nou sau unul vechi care se reaprinde. Reacția normală ar fi să te descurajezi, sau și mai rău, să nu iei în seamă atenționările. De aceea, Solomon spune „nu disprețui muștrarea Domnului și nu te mâhni de pedepsele Lui.” (v. 11). Oare se poate ca în spatele unei certări sau al unui eșec să stea dragostea lui Dumnezeu pentru noi, totuși? Iată o întrebare care merită pusă. Un părinte care își iubește copilul îl pedepsește

pentru ca acesta să se îndrepte. Cum este relația noastră cu Dumnezeu în timpul unor dificultăți sau necazuri în care observăm că suntem muștrați de El?

Concluzii asupra răsplătirilor aduse de înțelepciune (13-18)

Solomon îl declară „fericit”, pe omul care devine înțelept (v. 13). Câștigul înțelepciunii este mai de preț decât câștigul financiar sau decât un cont la bancă. Ea aduce viață și faimă bună (v.16), și glorie cerească. Ea rodește în continuu în viața celui înțelept, așa cum un pom fructifer aduce mereu roadă, la vremea potrivită. Ea aduce fericire și relații pașnice (17-18).

Domnul și puterea înțelepciunii în creație (19-20)

În finalul cele de a treia chemări, Solomon atrage atenția că pământul și întregul univers au fost create de Dumnezeu cu înțelepciune și pricepere. El amintește de stabilitatea pământului și a cerurilor, de mișcările apei în natură (mări, nori, rouă, etc.). Într-un fel, dacă cineva este înțelept nu face decât să adopte valorile lui Dumnezeu, care pe toate le face în mod foarte înțelept și priceput, și foarte stabil. Înțelepciunea este un mod prin care Dumnezeu ne transmite standardele sale.

CHEMAREA LA ÎNȚELEPCIUNE ȘI PERSEVERENȚĂ ÎN BINE (21-34)

Înțelepciunea aduce o stare de siguranță (21-26)

A treia chemare la înțelepciune, este o pledoarie pentru alipirea de înțelepciune, căci ea aduce răsplătiri importante și ne împodobește sufletul (v.21-22). Cine o are, merge mai sigur prin viață, fără să se împiedice, doarme mai liniștit (23-24). Omul înțelept prevede ce se urmează să se întâmple și, de fapt, prin înțelepciune Domnul însuși îl păzește.

Nu exagera în folosirea lui Nu! (27-31)

Aici apare una din seriile cele mai interesante și profunde de porunci din Proverbe: nu exagera în folosirea lui **NU** în viață! Solomon ne dă 5 exemple importante.

1. Nu opri acțiunile de binefacere, când sunt posibile (v.27).
2. Nu amâna ajutorul pe care îl poți da astăzi (v. 28).

3. Nu gânde negativ față de cei din jur, dorind să îi surprinzi prin atacuri neașteptate (v.29).
4. Nu fii agresiv și nu te certa, când nu ai fost atacat (v.30).
5. Nu invidia pe cel violent și prosper, și nu i te alătura (v.31).

Înțelepciunea Domnului va acționa și în judecata finală

În înțelepciunea sa, Domnul are două feluri de judecată, una în prezent și alta în viitor. În viitor, cei înțelepți vor moșteni gloria veșnică (v.35, Daniel 12:3). Dar, El are și o judecată în prezent, chiar o judecată continuă în timp. Astfel, el urăște pe oamenii stricați, dar este prieten cu cei fără prihană (v.32). El aduce un blestem peste casa sau familia celui rău, dar binecuvintează casa celor credincioși (v.33). Mai mult, el dă har celor smeriți, dar răspunde aspru celor mândri și batjocoritori (v. 34, versetul este citat în 1 Petru 5:5). Cu siguranță, apostolii cunoșteau bine cartea Proverbe și, așa cum se vede, o citează des epistolele lor.

APLICAȚII:

Care sunt beneficiile înțelepciunii în Proverbe 3:1-10?

.....

.....

.....

De ce este important să fim darnici ca semn de mulțumire față de Dumnezeu?

.....

.....

.....

De ce trebuie să nu descurajăm dacă observăm că Dumnezeu ne mustră? Ce este potrivit să facem când vedem că Dumnezeu ne mustră?

.....

.....

.....

De ce trebuie să fim deschiși și gata să ajutăm pe cei în nevoie?

.....

.....

.....

Cum ca participa voia lui Dumnezeu la judecata finală?

.....

.....

.....

August

1 aug., Proverbe 4, Chemarea fiilor la viață înțeleaptă, de calitate, 4:7-8

CELE TREI ÎNCEPUTURI ALE ÎNȚELEPCIUNII (1-9)

Împăratul se adresează „fiilor” săi, din nou. Și Dumnezeu se poartă cu noi la fel cum se poartă un tată cu fiii săi (Evrei 12:7). Relația sau situația de fiu, apare, de patru ori în acest capitol: în 4:1 (ascultați, fiilor), în 4:3 (când eram fiu la tatăl meu și la mama mea), în 4:10 (ascultă, fiule), și în 4:20 (fiule, ia aminte).

Scriptura ne cheamă să învățăm cuvintele înțelepciunii, din copilărie, de la părinții credincioși, de la tată și de la mamă (4:3-4). Înțelepciunea la maturitate este un tezaur pe care îl înveți din copilărie, cum să îl strângi și să îl prețuiești. Parcă ni-l și închipuim pe David și pe Batșeba, mama lui Solomon, transmițându-I aceste cuvinte „Păstrează bine în inima ta cuvintele mele, păzește învățăturile mele și vei trăi!”.

Apoi, Solomon ne spune al doilea secret despre începutul înțelepciunii. Am învățat deja că începutul înțelepciunii este *frica de Domnul* (1:7, „frica de Domnul este începutul înțelepciunii”). Acum aflăm încă un secret: „iată începutul înțelepciunii: dobândește înțelepciunea, și cu tot ce ai, dobândește priceperea.” (4:7). Conform acestui al doilea secret, înțelepciunea începe când o prețuiești și vrei să o găsești, când o cauți, când investești în ea. A face din înțelepciune o prioritatea ta, aceasta este al doilea început al înțelepciunii.

Ea vine cu multe beneficii: „8. Înalță-o, și ea te va înălța; ea va fi slava ta, dacă o vei îmbrățișa.”. Podoaba înțelepciunii după voia lui Dumnezeu nu este doar cosmetică, ea nu te face doar mai frumos spiritual. Ea este practică, pentru că te păzește, te înalță, te promovează, aduce cu ea un câștig palpabil.

PRIORITATEA ÎNȚELEPCIUNII ȘI VIAȚA ÎN LUMINĂ (10-19)

Dobândirea înțelepciunii este o prioritate care schimbă calitatea vieții celui credincios. El va vedea mai bine cărările neprihănirii și va putea umbla pe ele nestânjenit, va putea alerga neîmpiedicat (20-12). Prin aceste cuvinte, calea sau cărarea neprihănirii, Solomon, ca și rabinii și învățătorii de pe timpul său, înțelegeau ascultarea de Legea Domnului. De fapt, a fi înțelept, înseamnă să începi

să primești Legea Domnului în inima ta. Aceasta este dorința lui Dumnezeu în Noul Legământ prin Hristos, așa cum ne arată în cartea lui Ieremia 31:33, „iată legământul pe care-l voi face cu casa lui Israel după zilele acelea, zice Domnul: Voi pune Legea Mea înăuntrul lor, o voi scrie în inima lor; și Eu voi fi Dumnezeul lor, iar ei vor fi poporul Meu.” A fi înțelept înseamnă nu doar să ai legile și poruncile Domnului în fața ochilor, ci să le ai și interiorul inimii, ca să le urmezi ori de câte ori este nevoie.

Prima aplicație clară a acestei internalizări a Cuvântului, este primirea unei capacități de a te feri de căile sau felul de viață ale oamenilor răi „nu intra pe cărarea celor răi” (4:14). Calea acestora, sau felul ori maniera lor de viață trebuie ocolită (4:15). Practicarea răului ajunge ca un fel de drog, de dependență, pentru cei necredincioși. Ei nu pot dormi dacă nu planifică ceva rău (16), nu se mai relaxează decât dacă câștigul lor este nedrept, nelegiuit, furat cu sila de la alții (“...le piere somnul dacă nu fac pe cineva să cadă; 17. căci ei mănâncă pâine nelegiuită și beau vin stors cu sila.”).

Vedem că această dependență de rău apare destul de clar în jurul nostru, destul de des. Pentru astfel de oameni, afacerile nu mai sunt afaceri bune, dacă nu „ciupesc” ceva sau nu înșeală pe cineva, promovarea nu mai este degustată, dacă nu se adaugă ceva fictiv la cv, o minciună în lista de studii, de exemplu, sau de funcții deținute. Cărțile scrise de astfel de oameni trebuie mereu verificate la plagiat.

Creștinul iubitor de evanghelie, aduce alt tonus în societate. El crede în Hristos și căile lui arată înțelepciunea și binecuvântarea transformării aduse de evanghelie. De aceea, viața credinciosului este ca o cale spre lumina strălucitoare „a cărei strălucire merge mereu crescând până la miezul zilei” (4:18). Calea celor răi este ca un întuneric gros (4:19). Parcă am citi din Efeseni 5:8-9 „Odinioară erați întuneric; dar acum sunteți lumină în Domnul. Umblați deci ca niște copii ai luminii. Căci roada luminii stă în orice bunătate, în neprihănire și în adevăr.”

PAZA MINȚII ȘI CLARITATE ETICĂ (20-27)

La finalul capitolului, Solomon, subliniază din nou importanța relației tată-fiu, sau mentor-ucenic, în învățarea înțelepciunii lui Dumnezeu: „20. **Fiule**, ia aminte la cuvintele mele, pleacă-ți urechea la vorbele mele!”

În acest pasaj intervin niște porunci specifice, care ne pun foarte tare pe gânduri. Ele au de a face cu centralitatea inimii și minții, în viața de credință, cu calitatea preocupărilor și gândurilor noastre.

Astfel, în v.21, ni se spune să păstrăm cuvintele Scripturii „în adâncul inimii”. Să nu uităm că la fel făcea și Maria, mama mântuitorului Hristos (Luca 2:19. „Maria păstra toate cuvintele acelea și se gândea la ele în inima ei.”). Sau la fel spunea și regele David (Psa. 119:11, „Strâng cuvântul Tău în inima mea, ca să nu păcătuiesc împotriva Ta!”).

În mod interesant, practicarea înțelepciunii Domnului are și un efect fizic, somatic. Ascultarea înțelepciunii lui Dumnezeu aduce „viață pentru cei ce le găesc și sănătate pentru tot trupul lor” (4:22). Pocăința și înțelepciunea evangheliei au efecte bune care se văd prin buna dispoziție, liniște sufletească, poate chiar funcționarea bună a inimii și tensiunea arterială sub control! Mulți fac multe speculații medicale pe acest subiect, dar totuși, Scriptura ne spune clar că aceste afirmații nu sunt doar poetice. Ascultarea de Cuvântul lui Dumnezeu are și efecte fizice.

Porunca cea mai insistentă și accentuată o găsim însă în vs. 23, „Păzește-ți inima mai mult decât orice, căci din ea ies izvoarele vieții.” Programatorii au o zicală cunoscută despre funcționarea unui calculator: „pui gunoaie înăuntru, ai gunoaie la ieșire” (garbage in, garbage out). La fel este și cu mintea umană. Pui gunoi înăuntru, vei găsi gunoi în vorbire și comportament. În minte și în inimă se află izvoarele vieții, zice Biblia. Dacă privești la jocuri oculte sau filme de groază, sau îți umpli mintea cu imagini pornografice, dacă asculți mereu o vorbire murdară și îți plac glumele cu două înțelesuri sau apropo-uri murdare, atunci vei vedea că și calitatea părerilor tale se schimbă. La fel, se va schimba și calitatea deciziilor. Izvoarele vieții tale vor fi afectate. De aceea, este important să verificăm ce primim în mintea noastră. Gânduri frumoase, înseamnă și viață sănătoasă. Ce pui în mintea ta, în fiecare zi?

Poruncile lui Solomon continuă precizând că în mintea noastră trebuie să păstrăm adevărul, să evităm viclenia, să păstrăm judecăți corecte (ochii să privească drept), să luăm decizii drepte, nepărtinitoare, așa încât calea faptelor noastre să nu oscileze la stanga și dreapta, tot timpul, ci să fie dreaptă, corectă, să ne ferim de rău (4:25-27).

APLICAȚII:

Ce părere ai despre faptul că Solomon menționează trei „începuturi” sau temelii ale înțelepciunii (învățătura în familie, frica de Domnul, prioritate căutării înțelepciunii)? De ce le-a subliniat pe acestea trei, până aici?

.....

.....

.....

Care este relația între înțelepciune, inimă și lumină, în Proverbe 4?

.....

.....

.....

De ce ne avertizează Solomon să ne păzim inima (sau mintea) mai mult decât orice?

.....

.....

.....

8 aug., Proverbe 5, Chemarea fiilor la fidelitate în căsătorie, 5:22-23

ÎNDEMNURI PĂRINTEȘTI (1-2)

Capitolul 5 este unul din cele mai actuale capitole din Proverbe. „Fiul” (v.1), adică studentii lui Solomon, dar și noi, este invitat să devină înțelept și să chibzuit (v. 1-2), iar aplicația imediată este invitația să se ferească de femeia străină și de adulter. Este evident vorba despre atracția fizică exercitată de o soție adulteră, a altcuiva, sau de o prostituată. Într-adevăr, Solomon se întreabă de ce s-ar lăsa cineva atras de o „femeie străină”? De ce atracția față de ceea ce nu cunoști este intensă? De ce apare magia păcatului? De ce, după cum spune proverbul românesc „iarba din curtea vecinului pare mai verde”? Sau, în termenii lui Solomon, „pentru ce, fiule, ai fi îndrăgostit de o străină și ai îmbrățișa sânul unei necunoscute?” (5:20). Toți bărbații ar trebui să citească atent întrebările Scripturii și să găsească răspunsurile potrivite și tăria de a trăi curat.

AVERTIZARE ASUPRA PRIMEJDIILOR ADULTERULUI (3-19)

Atracția aceasta este periculoasă (3-6)

Atracția femeii străine este ilustrată prin câteva simboluri vestite, pline de aluzii senzuale, de sugestii gustative și olfactive. Buzele femeii străine arată bine, iar aceasta vorbește, vorbele ei sunt dulci ca mierea. Intențiile ei însă sunt viclene, și cuvintele alunecă pe cerul gurii ei mai ușor decât alunecă untdelemnul. Te gândești, dacă femeia străină te seduce ca să te consume la fel de ușor cum consumă un aliment. Gustul relației pe care o poți avea cu ea este însă ca un vin pelin, adică amar, și relația cu ea devine ucigătoare ca tăișul unei săbii de luptă, care are două tăișuri. Asocierea cu ea te coboară în moarte, te conduce la nimicirea vieții și familiei tale.

O astfel de femeie nu poate găsi calea vieții, mereu rătăcește și este derutată (v. 6). Aici descrierea femeii străine păcătoase ne aduce aminte de 2 Timotei 3:6-7, „6. Unii... se vâra prin case și momesc pe femeile ușurate, îngreuiate de păcate și frământate de felurite poftă, 7. care învață întotdeauna, și nu pot ajunge niciodată la deplina cunoștință a adevărului.” Femeile înșelătoare par să fie mereu gata de învățatură și de schimbare, dar eșuează mereu în noi eșecuri, în falimente, nu au tărie de caracter, nici hotărâre spre bine.

AVERTIZAREA PROPRIU-ZISĂ (7-14)

Toți „fiii”, adică toți credincioșii gata să învețe din Scriptură înțelepciunea Domnului, sunt chemați să evite femeile care îi atrag în păcat, în adulter. Li se spune, de fapt, să evite chiar drumul spre ele, adică direcția sau adresa lor, pur și simplu (v.7-8). Intenția în ea însăși este culpabilă. Chiar și gândul ori imaginația, așa cum spune și Domnul Hristos: „27. Ați auzit că s-a zis celor din vechime: "Să nu preacurvești." 28. Dar Eu vă spun că oricine se uită la o femeie ca s-o poftască, a și preacurvit cu ea în inima lui.” (Matei 5:27-28).

Femeia adulteră, dar lângă ea putem include și bărbatul cuceritor și adulter, adică acel don-juan al ispitirilor, care poate apărea lângă o soție credincioasă, este o capcană nimicitoare. Atrage la început, dar de fapt nu oferă o satisfacție aleasă, ci este „un om fără milă” față de familie (v.9). Solomon atrage atenția că ajungi să îți dai puterea și energia, și anii vieții, apoi banii și averea, unui om care profită de tine și îți fură viața și tinerețea, pacea și numele bun, familia. Nu tu ești învingătorul, ori cuceritorul, ci de fapt ești victima, cel învins. Ceea ce vei obține la sfârșit este timpul pierdut, oboseala trupului, dezamăgirea sufletului – pentru că vei observa că nu ai fost decât o distracție scurtă, un capitol așezat între multe alte capitole, un om înșelat între mulți alți oameni înșelați. Tu trudești la fericirea unei femei care aparține altuia, sau nu aparține nimănui. Aceasta este una din profundele dezamăgiri ale adulterului, faptul că nu ai nimic, la sfârșit. Nu ai avut parte de intimitate, nu ai găsit nimic valoros la nivel personal, ci totul se duce de râpă. Nu este ușor să realizăm această perspectivă, dar Solomon vorbește extrem de serios.

„Mintea de pe urmă” își face loc și ea, dar este prea târziu. Când tinerețea trece, când energia dispare și puterile dispar, te găsești obosit în trup, gemi dezamăgit, și atunci îți faci autocritica: „12. Cum am putut eu să urăsc certarea și cum a disprețuit inima mea mustrarea? 13. Cum am putut să n-ascult glasul învățătorilor mei și să nu iau aminte la cei ce mă învățau? 14. Cât pe ce să mă nenorocesc de tot în mijlocul poporului și adunării!” Pierderea este totală. O, dacă cei ispitiți și-ar da seama de finalul lipsit de orice valoare durabilă, de orice relație adevărată, de orice respectibilitate, de orice realizare.... poate că ar evita orice încurcătură de acest fel.

SOLUȚIA ÎMPOTRIVA ADULTERULUI ȘI FILOZOFIA EI (15-23)

Contramăsura (15-19)

Mai întâi, Scriptura ne sfătuiește să prețuim intimitatea familiei proprii. Adică, să prețuiești relația intimă cu soțul sau soția. Astfel, Solomone spune „Bea apă din fântâna ta și din izvoarele puțului tău.” Certarea lui atrage atenția că în atracția adulterului nu obții nimic intim și valoros, ci dimpotrivă, izvoarele tale, sau râurile intimității tale (este vorba în primul rând despre bărbați), se vor risipi prin piețele comune pe unde calcă toți... Acestea sunt cuvinte aspre și intense despre femeile și bărbații adulteri (16-17).

Într-o relație adulteră, există doar impresia unei intimități valoroase. În practică, ea nu există. Nu există fidelitate în adulter, dimpotrivă, este un concurs al infidelității tuturor față de toți. Vei fi și tu, părăsit sau părăsită pentru alții sau pentru altele, mai devreme sau mai târziu. Ori aici este un mare păcat, o mare pierdere. Noi suntem psihologic condiționați să dorim unicitatea, fidelitatea, dedicarea. Asta este definiția familiei. Chiar și o amantă va dori să devină în cele din urmă femeia unică în viața bărbatului cu care se întâlnește. Sau de o valoare unică. Or, tocmai acest lucru lipsește în adulter.

Alternativa, desigur, este să îți păstrezi energiile sexuale doar pentru familia ta, pentru soția tinereții tale. Aici să îți găsești bucuria, satisfacție fizică și sufletească, și aici vei găsi și binecuvântarea lui Dumnezeu. Asta ne atrage atenția că soțul și soția trebuie să își vină în ajutor în această privință, reciproc, ca să se expună ispitirii celui rău, sau din partea oamenilor necredincioși cu moralitate scăzută, egoistă. 1 Corinteni 7:1-6. Pasajul biblic ne atrage atenția să investim în senzualitatea frumoasă din cadrul familiei: „18. Izvorul tău să fie binecuvântat, și bucură-te de nevasta tinereții tale. 19. Cerboaică iubită, căprioară plăcută: fii îmbătat tot timpul de drăgălășiile ei, fii îndrăgostit necurmat de dragostea ei!”.

Dacă am aplica aceste versete am fi mai gingași, mai delicați, mai îndrăgostiți de partenerul din familia noastră, de soț și de soție. Cine nu investește în felul acesta în familie, va investi în direcția adulterului, căci va fi expus ispitirilor din afara familiei.

Relativitatea iubirii și magia amăgirii (20-23)

Aici Solomon vorbește cu toată înțelepciunea profundă care vine de la Dumnezeu. El atrage atenția că deși, într-o ispitire spre adulter, bărbații pot avea impresia că vor găsi ceva nou, special, de fapt, nimic nu este nou, și nimic nu este „special”. Sânul unei necunoscute, sânul străineii, nu este cu nimic mai deosebit sau mai prețios decât sânul soției. Așadar, ispitirea sau atracția este în mintea păcătosului, nu în realitate. Frumusețea iubirii stă în caracterul special al relației de iubire cu persoana iubită. Or, iată ce spune Solomon: străina care te ispitește spre adulter nu oferă nici un fel de intimitate prețioasă, adevărată, nici o iubire adevărată și superioară, iar fizic, orice sân este la fel, este echivalent, nu are nici o magie suplimentară. Atracția magică a adulterului este doar în mintea păcătosului și ține doar pe durata ispitirii. Curând, te vei desprinde din această capcana și vei înțelege, dar să nu fie prea târziu. Este mult mai bine să prețuiești intimitatea de acasă, din familie, să investești în această relație frumoasă, și să o dezvolți.

Toată această analiză nu este o psihologie vulgară, simplă. Este o înțelepciune biblică, adevărată. Domnul cercetează toate motivațiile acțiunilor noastre, toate deciziile, toate cărările, toate alegerile (v.21). Dumnezeu însuși, prin Solomon, ne atrage atenția că nelegiurile sunt o capcană de nedepășit, pentru omul dat relelor, și că acesta va muri din lipsă de autocontrol, din nebunie prea multă, din neascultare (22-23).

APLICAȚII:

De ce este greu să faci față ispitei adulterului? Care sunt atracțiile vizuale și psihologice prin care tinerii sunt atrași în capcană? Cer resurse ne pune Biblia la dispoziție ca să nu cădem în capcana adulterului?

.....

.....

.....

Care este importanța intimității în familie? Cum să investești în relația soț-soție ca să fie o relație frumoasă, sănătoasă, cu satisfacții?

.....
.....
.....

Care sunt avertizările lui Solomon cu privire la promisiunea falsă a adulterului?

.....
.....
.....

Cum descrie Solomon starea spirituală a celor ce ispitesc pe alții la adulter?

.....
.....
.....

15 aug., Proverbe 6, Înțelepciunea și etica muncii, 6:16-19

Cuvântul lui Dumnezeu este desăvârșit întrucât ne învață nu numai înțelepciunea necesară pentru viața viitoare, ci și chibzuința necesară pentru viața aceasta în domeniul relațiilor, afacerilor și muncii. Pe măsură ce tânărul („fiul” v.1 și 20) ajunge la maturitate și se pregătește să intre înceapă o slujbă sau o carieră, părinții îi dau câteva principii utile, sănătoase, cu privire la gestionarea banilor. Partea a doua a capitolului cuprinde, din nou, atenționări solemne împotriva păcatului adulterului.

EVITĂ SĂ TE PUI GARANT (1-5)

„Fiule, dacă te-ai pus chezaș pentru aproapele tău, dacă te-ai prins pentru altul, dacă ești legat prin făgăduința gurii tale, dacă ești prins de cuvintele gurii tale, fă totuși lucrul acesta, fiule: dezleagă-te căci ai căzut în mâna aproapelui tău...”(1-3).

În primul rând, tânărul angajat sau proprietar de firmă este instruit să nu aibă datorii (datorii personale sau să fie răspunzător pentru datoriile altcuiva). „Aproapele tău” în această situație ar putea fi vecinul tău (să semnezi alături de el pentru o achiziție pe care vrea să o facă). În alt exemplu, „străinul” ar putea fi banca unde trebuie să oferi garanție prin semnătura ta, pentru altcineva. Dacă ajungi vreodată într-o astfel de situație, ieși cât mai repede din ea, spune Solomon.

De asemenea, una dintre cele mai periculoase „capcane” este capcana creditelor. Cardurile de credit sunt la îndemână pentru comoditate și pentru urgențe, dar să fim atenți că dobânzile și penalitățile se pot aduna mai repede decât ne putem imagina și se poate ajunge ușor să fii bun de plată cu casa sau mașina sau alte terenuri, pentru datoriile acumulate. Mulți au ajuns la ruină financiară din cauza capcanei creditelor. Tot aici ar putea fi menționate și jocurile de noroc (cazinourile și loteriile), care nu îl onorează pe Dumnezeu și duc la ruina multor vieți. Cuvântul de ordine este deci, prudența!

EVITĂ LENEVIA. HĂRNICIA ȘI ECONOMISIREA SUNT NECESARE (6-11)

Strâns legată cu acumularea de datorii este cheltuirea și risipirea a tot ceea ce se câștigă. Acest lucru, cu siguranță, nu este recomandabil.

El demonstrează o lipsă mare de autocontrol. Pentru a preda lecția despre economisire, tatăl îl îndrumă pe tânăr să urmeze exemplul furnicii: „Du-te la furnică, leneșule; uită-te cu băgare de seamă la căile ei, și înțelepțește-te! Ea n-are căpetenie, nici priveghetor, nici stăpân; totuși își pregătește hrana vara și strânge de ale mâncării în timpul secerișului”(6-8).

Cele două semne remarcabile ale furnicii sunt hărnicia și păstrarea a ceea ce a muncit. Există perioade în care a face bani poate fi mai favorabil (adică „vara” și „secerișul”) și vor exista perioade în care va fi mai dificil („iarna”). Furnica muncește din greu în perioadele favorabile și economisește în vederea perioadelor nefavorabile. Nu este nimic rău în a munci din greu, iar persoana care muncește din greu (iscusit în lucrarea lui) va merge cu siguranță înainte în viață (Proverbe 22:29). Din nefericire, unii oameni sunt leneși fără motivația de a munci. Ei par să aibă întotdeauna o scuză pentru a explica de ce nu pot munci.

Cu toate acestea, succesul este mai mult decât a munci din greu. Un al doilea lucru pe care îl putem învăța de la furnică este că trebuie să depozităm ceea ce muncim. Acest lucru înseamnă că trebuie să fim economi și modești. Furnica nu ne învață să strângem averi pentru noi înșine (Proverbe 23:4-5), ci că trebuie să avem bun simț în gestionarea banilor pe care i-am câștigat. Trebuie să existe un echilibru; o regulă generală este să fim economi față de noi înșine și generoși față de alții (2 Corinteni 9:7). Nebunul, pe de altă parte este extravagant și cheltuiește tot ce câștigă. Pentru a economisi bani este nevoie de disciplină. Timpul potrivit pentru a începe acest tip de autocontrol este în tinerețe și cu cât se începe mai repede, cu atât mai bine. Mulți oameni își irosesc jumătate din viață până să își dea seama că trebuie să economisească.

Adevărul este că lipsa acestor două lucruri (disciplina și economisirea) aduce în cele din urmă sărăcia - „Și sărăcia vine peste tine ca un hoț, și lipsa, ca un om înarmat”(11).

EVITĂ ÎNȘELĂTORIA (12-19)

A fi înșelat de un escroc, numit „omul de nimic” sau „un om al lui Belial”(12) este un alt lucru care poate duce o persoană la ruină financiară. Trebuie să fim atenți în toate relațiile noastre cu oamenii din lume, fie că este vorba de afaceri sau de relațiile noastre private. Tânărului i se oferă o descriere a caracterului unei astfel

de persoane pe care el trebuie să o evite (12-15). Așa cum trebuie să discearnă caracterul unei femei rele, de moravuri ușoare (“clipește din ochi, dă din picior, și face semne cu degetele”), el trebuie să știe să citească și caracterul unui om rău (“umblă cu neadevărul în gură, răutatea este în inima lui, urzește lucrurile rele într-una și stârnește certuri”).

Din Scriptură reiese clar că nu trebuie să „batem palma” (să facem afaceri, înțelegeri) cu un om fără credință sau fără viață curată ori principială (vezi 2 Corinteni 6:14-17). Astfel de încurcături pot duce la multă suferință și chiar la ruină financiară. Portretul omului de nimic este completat cu șapte păcate abominabile, pe care le face omul influențat de răutate, de Satan (1. trufia, 2. minciuna, 3.uciderea, 4. inima cu gânduri rele, 5. alergarea la rău, 6. martorul mincinos și 7. urzitor de rele - cel ce stârnește certuri între frați. Pe toate Domnul le urăște (16-19).

EVITĂ IMORALITATEA SEXUALĂ (20-35)

Partea a doua a capitolului 6 cuprinde două lecții legate de porunca a șaptea din Decalog: „Să nu preacurvești”(Exod 20:14). Prima lecție pune accentul pe direcția bună pe care o aduce învățătura sănătoasă a tatălui și a mamei. Legea divină învățată și explicată aduce o direcție clară pentru viață. Ea trebuie păstrată în inimă (“leagă-le necurmat la inimă”) și se manifestă în exterior (“atârnă-le de gât”), dirijând toate activitățile omului (20-23).

A doua lecție cuprinde avertismente solemne împotriva păcatului adulterului (24-35). Disciplina și corectarea în lumina legii lui Dumnezeu protejează tânărul de femeia stricată. Dar, dacă tânărul va părăsi învățătura sănătoasă, i se reamintește că judecata lui Dumnezeu este inevitabilă. Întotdeauna păcatul este însoțit de consecințe.

Legătura cu femeia ușuratică aduce sărăcie și pierderea sufletului. Păcatul preacurviei este asemănat cu focul pus în sân și cu umblarea pe cărbuni aprinși, adică, practic, nu îl poți ascunde, chiar dacă vrei, și te va afecta grav. Preacurvia este o nebunie cu urmări dezastruoase din punct de vedere social, spiritual și moral, și poate, chiar fizic (32). Realitatea tristă este că omul adulter „nu va avea decât rană și rușine, și ocară nu i se va șterge”(33).

APLICAȚII

Care trebuie să fie atitudinea creștinului față de jocurile de noroc (cazinouri, loterie, etc.)?

.....
.....
.....

De ce și când este recomandabil să începem disciplina economisirii în domeniul financiar?

.....
.....
.....

Cum poate fi recunoscut omul de nimic (bărbat sau femeie)? De ce Biblia ne cere să nu ne înjugăm la un jug nepotrivit cu cei necredincioși?

.....
.....
.....

Ce mijloace are la dispoziție cel credincios pentru a birui ispita adulterului?

.....
.....
.....

22 aug., Proverbe 7, Înțelepciunea și ispita, 7:4-5

Proverbe 7 este, de asemenea, mesajul unui tată pentru fiul său. Tatăl îi spune fiului o poveste – foarte posibil, reală - despre un tânăr „fără minte”, ușuratic, care a căzut în capcana unei femei străine, seducătoare, și îl avertizează să nu facă același lucru.

Capitolul 7 este ultima din prelegerile parentale și este alcătuită dintr-o introducere (1-5), o lecție/ ilustrație (6-23) și o concluzie (24-27). Proverbe 7 are un înțeles și vocabular similare cu Proverbe 2:16-20. Și acolo Înțelepciunea îl scapă pe tânăr de nevasta altuia, de străina ademenitoare, care părăsește pe bărbatul tinereții ei și uită legământul cu Dumnezeu la căsătorie. Dar, Proverbe 7 este unic prin faptul că tatăl spune o lecție/ilustrație din punctul de vedere al unui observator din afară.

IMPORTANȚA PREȚUIRII ÎNȚELEPCIUNII (1-5)

La fel ca în secțiunile anterioare, care avertizau împotriva imoralității sexuale (Prov. 5:1-4 și 6:20-24) și împotriva femeii străine, Proverbe 7 începe cu accent pe păstrarea și înțelegerea Cuvântului lui Dumnezeu și a înțelepciunii unui tată: „Fiule, păstrează cuvintele mele, și ține la tine sfaturile mele. Ține sfaturile mele, și vei trăi; păzește învățăturile mele ca lumina ochilor”(1-2). Implicația nu este că simpla citire a Bibliei oferă o protecție magică împotriva imoralității sexuale. Totuși, dacă o persoană ține poruncile scrise ale lui Dumnezeu, ea nu va savârși acest păcat, iar păzirea poruncilor începe prin a le cunoaște, a le prețui și a medita asupra lor. „Leagă-le la degete, scrie-le pe tăblița inimii tale. Zi înțelepciunii: „Tu ești sora mea!” Și numește priceperea prietena ta.” (3-4). Solomon și-a sfătuit fiul să aibe o relație vie și plină de sens cu Cuvântul lui Dumnezeu. Nu ar trebui să fie doar în mintea lui, ci și în inima lui.

Beneficiul păstrării aproape a Cuvântului lui Dumnezeu și a înțelepciunii unui tată este clar afirmat: „ca să te ferească de nevasta altuia, de străina care întrebuințează cuvinte ademenitoare”(5).

Înțelepciunea și puterea Cuvântului lui Dumnezeu ne ajută să ne ferim de femeia (sau bărbatul) imoral. Din Sfânta Scriptură învățăm despre înșelăciunea și strategia păcatului și a ispitei. Învățăm și care sunt sfârșitul și consecințele păcatului, dar și beneficiile minunate ale ascultării de Domnul. Cuvântul lui

Dumnezeu ne dă lumina spirituală și puterea de care avem nevoie pentru a-L asculta pe Dumnezeu în acest domeniu dificil.

LECȚIA SAU POVESTIREA DESPRE ISPITA ADEMENIRII ÎN ADULTER (6-23)

De la principiile teoretice prezentate în introducere, Solomon, ca un povestitor iscusit, trece la partea practică și explică fiului ce a observat de la fereasta casei sale în timp ce privea un tânăr care s-a dovedit fără minte, ușuratic și credul (7). Tânărul are toate pasiunile, energia și excesul de încredere caracteristice tinereții, dar nimic din înțelepciunea pe care o pot aduce anii maturității. În căutarea unei aventuri nocturne, el rătăcea pe străzi pe calea care ducea spre casa femeii străine (8,9). Femeia seducătoare, îmbrăcată ca o desfrânată și cu inima șireată, îi alergă înaintea: „Era bună de gură și fără astâmpăr; picioarele nu-i puteau sta acasă: când în uliță, când în piețe, pe la toate colțurile stătea la pândă”(10-12).

Asistăm la o adevărată „vânătoare a sufletului”, așa cum, în mod plastic și solemn declară Solomon în Proverbe 6:26: „... femeia măritată întinde o cursă unui suflet scump”. Femeia, cu o față neintimidată de rușine și folosind un limbaj religios, îl ademenește pe tânăr cu imagini erotice, îl „anesteziază” cu multe vorbe, minciuni și multă obrăznicie (13-21), în final tânărul a mers după ea „ca boul care se duce la măcelărie, ca un cerb care alergă spre cursă, ca pasărea care dă buzna în laț, fără să știe că o va costa viața, până ce săgeata îi străpunge ficatul” (22-23). Inconștient, tânărul cade în lațul unei persoane viclene, care îl atrage spre păcat, și de fapt, cade în capcana lui Satan (Psalmul 91:3) și este prins pe scara depravării. Plăcerile acestea țin doar o clipă, și sunt plătite cu sufletul!

CONCLUZIA – ATENȚIONĂRI SOLEMNE (24-27)

Tatăl își încheie lecția/poveste cu îndemnuri și atenționări solemne. Atenționările sunt valabile pentru toți tinerii („Fiule” din versetul 1 este înlocuit cu adresarea „fiilor”, în versetul 24):

. *Ce trebuie să facă?* „Și acum, fiilor, ascultați-mă și luați aminte la cuvintele gurii mele”(24);

. *Ce nu trebuie să facă?* „Să nu ți se abată inima spre calea unei asemenea femei, nu te rătăci pe cărările ei”(25);

. De ce să acționeze astfel? „Căci ea a făcut să cadă multe jertfe și mulți sunt aceia pe care i-a ucis ea.Casa ei este drumul spre locuința morților, drumul care pogoară spre locuința morților”(26-27).

Concluzia lecției/poveste repetă și întărește adevărurile prezentate în introducere subliniind solemnitatea acestor principii, întrucât ele decid destinul fiecărei persoane. Cine se joacă cu focul se arde!

Revelația completă din Noul Testament ridică standardul și motivațiile vieții curate foarte sus. Dacă Legea interzicea preacurvia (Exod 20:14), Noul Testament (Domnul Isus și apostolii) condamnă nu numai actul în sine ci și motivația lui, începutul lui în inimă („... din inima oamenilor ies gândurile rele, preacurviile, curviile...”- Marcu 7:21). De aceea Domnul Isus, în Predica de pe munte, afirmă: „Dar Eu vă spun că ori și cine se uită la o femeie, ca s-o poftască, a și preacurvit cu ea în inima lui”(Matei 5:28). Atenție, deci la imagini, reviste, filme murdare, pornografie!

La rândul lui, apostolul Pavel scrie Corintenilor: „Fugiți de curvie!...cine curvește, păcătuiește împotriva trupului său. Nu știți că trupul vostru este Templul Duhului Sfânt, care locuiește în voi, și pe care L-ați primit de la Dumnezeu? Căci ați fost cumpărați cu un preț. Proslăviți dar pe Dumnezeu în trupul și duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu” (1 Cor. 6:18-20).

Motivația cea mai înaltă pentru a trăi o viață curată este porunca Domnului Isus însoțită de convingerea sfântă că noi, cu tot ce avem și suntem, aparținem lui Dumnezeu, suntem proprietatea Lui. El este sfânt și proprietatea Lui trebuie să fie sfântă!

APLICAȚII

Cum putem să ne arătăm prețuirea față de Cuvântul lui Dumnezeu în lupta împotriva ispitelor? Este suficientă simpla citire a Sfintei Scripturi, sau este necesar și altceva în plus?

.....

.....

.....

Care sunt armele cu care ademenitorul (bărbat sau femeie) încearcă să amăgească pe cei neveghetori, care caută aventuri păcătoase?

.....
.....
.....

Biblia afirmă că întotdeauna păcatul are consecințe, iar zicala „cine se joacă cu focul se arde” conține mult adevăr. Puteți da câteva exemple din Biblie de persoane care, din nefericire, au confirmat acest adevăr?

.....
.....
.....

În Noul Testament revelația divină este completă. Cum prezintă Domnul Isus și apostolii standardul divin cu privire la curăția morală? Ce implică afirmația că trupul nostru este Templul Duhului Sfânt?

.....
.....
.....

29 aug., Proverbe 8, Înțelepciunea, știința și creația lui Dumnezeu, 8:12-13

Capitolul 8 este a doua chemare a înțelepciunii după aceea din prologul cărții (Proverbe 1:20-33), și constituie un adevărat imn care descrie valoarea și importanța înțelepciunii în creație. Acest capitol formează atât nucleul cât și punctul culminant al acestei secțiuni din Proverbe (cap.1-9).

Marea problemă din acest capitol este interpretarea versetelor 22-31. Unii în istorie, le-au înțeles ca pe o descriere a lui Hristos, ca Înțelepciune a lui Dumnezeu, alții au subliniat că este doar o personificare a Înțelepciunii, ca o trăsătură de bază în gândirea și acțiunea lui Dumnezeu.

Este de netăgăduit faptul că pasajul conține unele din trăsăturile importante ale mântuitorului Isus Hristos însuși. Totuși, acest pasaj este în primul rând o descriere și personificare a Înțelepciunii, ca trăsătură de bază în gândul și acțiunea lui Dumnezeu. În mod faimos, în istorie, episcopul eretic Arius (aprox. 250-336, din Alexandria), și-a închipuit că aici este vorba în mod direct despre Hristos văzut ca Logosul înțelept al lui Dumnezeu, și de aici el a tras concluzia că Hristos este o creație, cea dintâi, și că nu este divin, deși este superior tuturor ființelor și lucrurilor create, și că are un început, în timp ce doar Dumnezeu este din veșnicie.

Descrierea de aici, din Proverbe 8, arată cum întreaga Dumnezeire, întreaga Sfântă Treime, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, a folosit o înțelepciune înaltă, veșnică, în tot ceea ce a gândit și a făcut din veșnicie până în timpul creației. În mod deosebit, Noul Testament ne spune că în Hristos se află toate comorile de cunoaștere și înțelepciune pe care Dumnezeu le comunică lumii. Aceasta se vede în pasaje foarte cunoscute cum sunt 1 Corinteni 8:6; Coloseni 1:15-18; Evrei 1:3 și Apocalipsa 3:14. În timp ce Dumnezeu are toată înțelepciunea posibilă, înțelepciunea nu este divină în ea însăși, deși poate fi veșnică. În timp ce în Hristos se află toată înțelepciunea lui Dumnezeu, Hristos este mult mai mult decât înțelepciunea divină, este Fiul care mântuiește, care se jertfește, care ne învață și Domnul care ne conduce. Înțelepciunea este o trăsătură foarte importantă a lui Hristos, în planul de revelație al lui Dumnezeu față de noi, prin Hristos.

Privind din nou la Proverbe 8 descoperim că aici se vorbește despre chemarea înțelepciunii (1-5) despre motivele pentru care să avem încredere în ea (6-11), și apoi despre excelența ei (11-21), despre eternitatea ei (22-31) și despre avertizările ei (32-36).

CHEMAREA ÎNȚELEPCIUNII PENTRU TOȚI OAMENII (1-5)

Ce contrast există între doamna Înțelepciune, așa cum este descrisă în acest capitol, și doamna Viciu, așa cum a fost descrisă în capitolul 7. Înțelepciunea nu folosește vorbe ademenitoare, șoptite sub acoperirea întunericului; ea strigă adevărul de la porțile cetății, îl strigă pe străzile publice și cere ca toți oamenii, din orice clasă sau condiție socială, să țină seama de îndemnurile ei. „Nu strigă înțelepciunea, și nu-și înalță priceperea glasul? Ea se așează sus pe înălțimi, afară pe drum, la raspântii, și strigă lângă porți, la intrarea cetății, la intrarea porților: „Oamenilor, către voi strig, și spre fiii oamenilor se îndreaptă glasul meu. Învățați-vă minte, proștilor, și înțelepțiți-vă nebunilor” (1-5). Cei numiți „proști” și „nebuni” nu sunt cei handicapați mintal, ci păcătoșii. Proștii sunt cei naivi, deschiși la orice fel de influențe, bune sau rele. Ei refuză înțelepciunea care le este oferită și de aceea rămân proști. Nebunii sunt aceia care urăsc știința (cunoașterea), care doar ea poate să-i scape de nenorocire. Ei trăiesc într-o „lume a lor”, alta decât cea reală, refuzând sistematic să interpreteze corect inițiativele prin care Dumnezeu încearcă să se apropie de ei (vezi Psalmul 14:1: „Nebunul zice în inima lui: „Nu este Dumnezeu!” și Romani 1:22 : „S-au fălit că sunt înțelepți și au înnebunit;”).

MOTIVELE CORECTE PENTRU CARE SĂ ASCULȚI CHEMAREA ÎNȚELEPCIUNII (6-11)

Oamenii ar trebui să țină seama de cuvintele înțelepciunii pentru că ele sunt adevărate („gura mea vestește adevărul și buzele mele urăsc minciuna”- v.7), directe și sincere („cuvintele gurii mele sunt drepte, n-au nimic neadevărat nici sucit în ele”- v. 8). Ele oferă o bogată recompensă, mult mai prețioasă decât aurul și mărgăritarele și decât toate lucrurile pentru care oamenii își dau viața („Primiți mai degrabă învățăturile mele decât argintul, și mai degrabă știința decât aurul scump. Căci înțelepciunea prețuiește mai mult decât mărgăritarele, și nici un lucru de preț nu se poate asemui cu ea”- v.10-11).

ÎNȚELEPCIUNEA ÎȘI ARATĂ EXCELENȚA (12-21)

Înțelepciunea explică mai detaliat cine este ea. Ea este dovedită în viața practică prin discernământ (12) și se identifică cu frica de Domnul (vezi cap.1:7). Dumnezeu și înțelepciunea urăsc aceleași lucruri („trufia și mândria, purtarea rea și gura mincinoasă”). În toate aplicațiile sale practice și pământești ea nu este în opoziție cu evlavia (13). Înțelepciunea posedă între altele „sfatul și puterea”(14), calități specifice regalității, care apar pe deplin în Regele Mesia (Isaia 9:6). Afirmăția din versetul 14 ne conduce în mod firesc să vorbim despre rolul înțelepciunii care îi cârmuiește pe împărați și voievozi, pe dregători și judecători (15-16). Solomon însuși a cerut înțelepciune pentru a ști să domnească peste Israel (1 Regi 3:5-12). Înțelepciunea este accesibilă dacă este căutată („cei ce mă caută cu tot dinadinsul mă găsesc”- v.17). Ea cere consacrare din partea celor ce o caută. Înțelepciunea conferă mari bogății celor ce o iubesc, cele mai mari dintre toate („bogății, slavă, avuții trainice”) pentru că sunt obținute prin dreptate (18-19). Contrastele menționate în versetul 19 („Rodul meu este mai bun decât aurul cel mai curat, și venitul meu întrece argintul cel mai ales”) arată că ele se referă mai mult decât la simple bunuri materiale.

În finalul prezentării perfecțiunii sale, Înțelepciunea afirmă: „Eu umblu pe calea nevinovăției, pe mijlocul cărărilor neprihănirii, ca să dau o adevărată moștenire celor ce mă iubesc, și să le umplu vistierile”(20-21). Creștinul cu minte trează, echilibrat, este egal depărtat atât de slujirea formală, superficială cât și de amăgirea entuziastă. Aceasta este *Via Media* (calea dintre două extreme care pledează pentru cumpătare în toate gândurile și acțiunile). Ea asigură unitate creștină, consistență și rodnicie.

REVELAREA ROLULUI ÎNȚELEPCIUNII DIVINE ÎN CREAȚIE (22-31)

Versetele 22-31, din Proverbe 8, sunt printre cele mai discutate pasaje din toată Biblia. Acesta a fost un teren de luptă proeminent al mării controverse condusă de Arius și adepții săi în sec. IV. Aceștia au negat unitatea lui Isus Hristos cu Dumnezeu Tatăl, bazându-și argumentele în mare măsură pe versetul 22 : „Domnul m-a făcut cea dintâi dintre căile lui, în vederea lucrărilor lui” (în traducerea Septuaginta; Cornilescu traduce: „Domnul m-a făcut cea dintâi dintre lucrările Lui, înaintea celor mai vechi lucrări ale Lui”). Traducerea corectă a

primului rând, din limba ebraică, este: „Domnul m-a creat în capul căii Lui, ca început al lucrărilor lui” (vezi și traduceri NTR, ASV, KJV). Adică, înțelepciunea așa cum o cunoaștem noi, cea eternă pentru că e o trăsătură eternă a lui Dumnezeu cel etern, este pusă de Dumnezeu, de la bun început, ca fundament și cap în toate lucrurile create de El. El avea deja înțelepciunea aceasta, și a pus-o ca ingredient de bază, ca resursă fundamentală, în tot ce a creat. Decizia lui Dumnezeu, cea din veșnicie, este ca înțelepciunea sa să fie prezentă în toate cele create și să mărturisească despre atotputernicia și măreția sa. Nimic nu este nefolositor, ori demn de aruncat, în toată creația, și despre toate lucrurile create Dumnezeu a zis la început „sunt bune”.

Așadar, versetul 23 arată că Înțelepciunea aceasta personificată poate spune „Eu am fost așezată din veșnicie, înainte de orice început” (v. 23). Înțelepciunea lui Dumnezeu, cea eternă, este prezentă în toate lucrurile create de El: „înainte de a fi pământul... când încă nu erau adâncuri, nici izvoare încărcate cu ape... munții... dealurile... câmpiile, nici cea dintâi fărâmə din pulberea lumii... eu eram de față” (vv. 23-27). Și mai mult, „când a întocmit Domnul cerurile, eu eram de față... când a tras o zare pe fața adâncului, când a pironit norii sus... când a pus un hotar mării... când a pus temeliile pământului... eu eram meșterul Lui, la lucru lângă El... eram desfătarea Lui... găsindu-mi plăcerea în fiii oamenilor” (vv. 27-31). Astfel, Dumnezeu îi crează cu înțelepciune și pe oameni, iar înțelepciunea lui Dumnezeu își găsește bucuria și plăcerea în a-i îmbogăți pe oameni, și în a locui în mintea lor, în gândurile lor, ca să îl poată cunoaște pe Dumnezeu. 1 Corinteni 2:4-16, se arată că prin faptul că Duhul Sfânt vine în noi, primim această înțelepciune a lui Dumnezeu.

EPILOGUL: AVERTIZĂRI (32-36)

În concluzie, Înțelepciunea lui Dumnezeu vorbește ca un maestru cu autoritate și se adresează audienței sale ca unor fii. „Și acum, fiilor, ascultați-mă, căci fericiți vor fi cei ce păzesc căile mele! Ascultați învățătura, ca să vă faceți înțelepți, și nu lepădați sfatul meu... Căci cel ce mă găsește, găsește viața, și capătă bunăvoința Domnului. Dar cel ce păcătuiește împotriva mea își vatămă sufletul său; toți cei ce mă urăsc pe mine, iubesc moartea” (vv. 32-36).

În cuvintele ei, vedem cuvintele și invitația lui Dumnezeu. Așa cum arată și Romani 1: 19-20, oamenii au fost în stare să vadă această înțelepciune în creație, dar, din cauza păcatelor, nu s-au închinat lui Dumnezeu: „19 Fiindcă ce se poate cunoaște despre Dumnezeu le este descoperit în ei, căci le-a fost arătat de Dumnezeu. 20. În adevăr, însușirile nevăzute ale Lui, puterea Lui veșnică și dumnezeirea Lui se văd lămurit, de la facerea lumii, când te uiți cu băgare de seamă la ele în lucrurile făcute de El. Așa că nu se pot dezvinovăți...”.

APLICAȚII

Care este semnificația expresiilor „proști” și „nebuni” folosite în Proverbe 8:5?.

.....

.....

.....

Ce argumente practice folosește înțelepciunea personificată, atunci când îndeamnă pe oameni să o caute?

.....

.....

.....

În ce constă și ce consecințe teologice are erezia lui Arius din sec.IV ?

.....

.....

.....

Ce rol a avut la începuturi înțelepciunea în creația lui Dumnezeu și cum explică Noul Testament rolul Domnului Isus în Creație?

.....
.....
.....

Ce consecințe, pentru viața aceasta și pentru eternitate, au iubirea înțelepciunii și respectiv păcătuirea împotriva înțelepciunii ?

.....
.....
.....

Septembrie

5 sept., Proverbe 9, Înțelepciunea și maturizarea, 9:9

La o analiză atentă a structurii capitolului 9 din Proverbe observăm că aceste cuvinte de încheiere sumarizează atât intenția cât și conținutul capitolelor 1-8, și oferă o concluzie potrivită pentru această secțiune introductivă a cărții. Capitolul 9 este un capitol „plic”: începe și se termină cu chemări la ospăț, una făcută de înțelepciune, alta făcută de nebunie. În mijlocul plicului se află descrierea și sfatul cu privire la tratarea batjocoritorului și a înțeleptului, care marchează cele două moduri prin care se poate răspunde la aceste chemări.

CHEMAREA GENEROASĂ A ÎNȚELEPCIUNII CĂTRE CEI NAIVI (1-6)

Înțelepciunea, personificată din nou, este înfățișată sub forma unei gazde plină de amabilitate. Ne aducem aminte de Psalmul 23.

Înțelepciunea are multe de oferit (1-3)

. *O fundație solidă:* „Înțelepciunea și-a zidit casa , și-a tăiat cei șapte stâlpi” (1). Dacă femeia adulteră are o casă împodobită (Proverbe 7:16), Înțelepciunea are ceva mai bun, un palat sau un templu, cu stâlpi, ca templul lui Solomon (1 Regi 7:21). Stâlpii dau unei clădiri frumusețe și forță. La fel și Cuvântul lui Dumnezeu ne va da putere și nu ne va slăbi energia, așa cum o face adulterul (Proverbe 5: 11). Frumusețea sa este reală și netrecătoare, spre deosebire de farmecul femeii prostituate, dependentă de produse cosmetice și haine (Proverbe 7:10). Cifra 7 este un simbol al perfecțiunii, al deplinătății. Cuvântul lui Dumnezeu este suficient pentru că vine de la singurul Dumnezeu înțelept. Merită amintită aici și învățătura Domnului Isus care a spus că cine aude cuvintele Lui și le face este asemănat cu un om înțelept, care și-a zidit casa pe stâncă (Matei 7:24-25).

. *O masă îmbelșugată:* „Și-a junghiat vitele, și-a amestecat vinul, și-a pus masa” (2). Înțelepciunea oferă vin și carne și trimite slujnicele ei să cheme invitații. Există o legătură evidentă între acest ospăț și Pilda celor poftiți la cină (Luca 14:15-24). Dumnezeu ne invită la o viață frumoasă, activă, dinamică, satisfăcătoare. Viața de

credință este ca o masă împărătească (Psalmul 23). La revenirea Domnului Hristos, împărăția lui începe, de asemenea cu o masă regală.

Înțelepciunea se adresează celor imaturi (4-6)

„Cine este prost, să vină încoace!” Celor lipsiți de pricepere le zice: „Veniți de mâncați din pâinea mea, și beți din vinul pe care l-am amestecat!” (4-5). Chemarea este adresată celor „proști” adică naivi, imaturi. Lipsa lor de înțelepciune nu se datorează reavoinței, ci lipsei de informare. Naivi sunt toți copiii și, într-o oarecare măsură, toți tinerii. Ei trebuie să intre în școala lui Dumnezeu și să asculte sfaturile înțelepciunii divine. Tot naivi, neștiutori, trebuie considerați și cei care sunt întorși de curând la Dumnezeu, după o viață trăită după mersul acestei lumii, și au nevoie să crească spre mântuire. Îndemnul înțelepciunii este acesta: „Lăsați prostia, și veți trăi, și umblați pe calea priceperii!” (6). Înțelepciunea, din dragoste, oferă viață, fără nici o mențiune despre plăcere.

ATTUDINEA FAȚĂ DE FRICA DE DOMNUL FACE DIFERENȚA (7-12)

„Cel ce muștră pe un batjocoritor își trage dispreț, și cel ce caută să îndrepte pe cel rău se alege cu ocară. Nu muștra pe cel batjocoritor, ca să nu te urască; muștră pe cel înțelept, și el te va iubi” (7-8). Cum se potrivesc aceste versete, cuprinse între cele două invitații ale Înțelepciunii și Nebuniei? Răspunsul este că ele oferă exemple de învățături ale Înțelepciunii, care te ajută să știi cum să citești restul cărții Proverbe. Aceste versete prezintă, prin contrast, cele două moduri de viață (adică cele două chemări) : înțelepciunea și nebunia. Ele arată care este învățătura celor două femei și ce rezultate produc în viața celor care le urmează.

Ospățul (masa) la care alegi să mergi determină modul în care te comporți în viața de zi cu zi. Indiferent dacă acționezi în mod înțelept sau în mod nelegiuit, lucrul acesta arată ce ospăț (masă, banchet) ai ales. Credința determină întotdeauna comportamentul, iar comportamentul dezvăluie ceea ce crezi.

Nu muștra pe cei batjocoritori, dar învață pe cei înțelepți (7-9)

Deschiderea la învățătură și smerenia ne ajută să creștem. Dar, cei bat-jocoritori nu sunt așa. Batjocoritorul nu acceptă niciodată corectarea. El consideră că ceilalți au nevoie de opiniile lui. Se simte repede ofensat și dacă cineva pare să-i

amenințe superioritatea , el își bate joc, jignește și te aștepți la dispreț, ocară și ură din partea lui (7-8).

Mesagerii înțelepciunii trebuie să arate discernământ în proclamarea mesajului lor. Cei imaturi primesc mesajul înțelepciunii, dar cei răi și batjocoritorii se vor răzvrăti. Ca și creștini avem privilegiul de a umbla cu „lucrurile sfinte” ale Domnului. El ne-a încredințat prețioasele adevăruri ale Cuvântului lui Dumnezeu și trebuie să le acordăm o mare atenție. Învățătura Domnului Isus este foarte clară: „Să nu dați câinilor lucrurile sfinte și să nu aruncați mărgăritarele voastre înaintea porcilor, ca nu cumva să le calce în picioare, și să se întoarcă să vă rupă” (Matei 7:6). Învăță pe cel înțelept și el va accepta mustrarea, iar beneficiile aduse vor fi acestea: „el te va iubi”, „se va face și mai înțelept” și „va învăța și mai mult”(9).

Frica de Domnul este începutul înțelepciunii (10-12)

„Începutul înțelepciunii este frica de Domnul; și știința sfinților, este priceperea. Prin mine ți se vor înmulți zilele, și ți se vor mări anii vieții tale” (10-11). Frica de Domnul și promisiunea unei vieți lungi sunt centrul și punctul cheie structural al capitolului. Chemarea Înțelepciunii (1-6) este contrabalansată de chemarea Nebuniei (13-18).

Miezul problemei este *teama de Domnul*. Frica de Domnul este atitudinea potrivită față de puterea Lui copleșitoare. Înseamnă să-L cunoști și să-L respecti ca pe un foc mistuitor. Înțelepciunea începe cu o atitudine, atitudinea de bază a evlaviei: smerenie, respect, teamă sfântă, și da, frică reală în fața măreției Dumnezeului Atotputernic.

Înțelepciune înseamnă să-L cunoști pe Dumnezeu ca Cel Sfânt. Numai atunci când înțelegi cât de complet este El separat de orice rău și că toate au ca scop glorificarea Lui, atunci începi să ai o concepție exactă despre Dumnezeu. El există pentru a se glorifica pe Sine Însuși, iar tu ești pentru a-L slăvi pe El (Isaia 43:7).

Toată religia adevărată se rezumă la aceste două principii: *frica de Dumnezeu și cunoașterea lui Dumnezeu*. Să ne amintim că a-L cunoaște nu înseamnă doar a ști despre El, ci a-L cunoaște personal, prin credință. A te teme de El nu înseamnă

doar a fi de acord că El ar trebui respectat, ci în adâncul sufletului să ai o frică sfântă de a nu face ceva pe care Dumnezeu să-l dezaprobe.

Ultimele cuvinte ale Înțelepciunii sunt acestea: „Dacă ești înțelept, pentru tine ești înțelept; dacă ești batjocoritor, tu singur vei suferi”(v. 13). Ele pun responsabilitatea direct pe umerii ascultătorului, arătând clar că fiecare „culege ce a semănat” (vezi Galateni 6:7-8). Sărbătoarea, ospățul înțelepciunii, cu învățătura și muștrarea ei, este un prim curs în școala fricii de Domnul, este o invitație de a-L cunoaște pe Cel Sfânt.

CHEMAREA ADEMENTOARE A NEBUNIEI CĂTREI CEI NAIVI (13-18)

„Nebunia este o femeie gălăgioasă, proastă și care nu știe nimic” (v. 13). Înțelepciunea este conformarea noastră cu standardul etern stabilit de natura lui Dumnezeu. Nebunia, pe de altă parte, este o deviație de la normal, o alternativă tragică și distrugătoare. Este un refuz premeditat al omului de a accepta realitatea ca o creație a lui Dumnezeu.

În Vechiul Testament ebraic sunt cinci termeni pentru nebunie: nebunul naiv, ușor de înșelat (*pethiy*), nebunul nepriceput, ușor de enervat (*eviy*), nebunul senzual, depravat (*keciyl*, pe care îl găsim aici, ca nebunie gălăgioasă, în v. 13), nebunul batjocoritor (*luyts*), și nebunul răutăcios și încăpățânat, prost (*nabal*).

Nebunia strigă provocator către cei imaturi (14-16)

Ea stă la ușa casei ei, pe un scaun în cel mai înalt punct al cetății și strigă pe cei care trec și merg drept pe drumul lor: „Cine este prost, să vină aici!” Iar celui fără minte îi zice... etc.” (v. 16). Nebunia își comercializează în mod agresiv marfa, chiar și celor care nu caută în mod activ plăceri seducătoare. Observăm că ea imită adesea înțelepciunea (v. 3, 4 și 14, 16) așa că numai cei atenți și cu discernământ vor face alegerea corectă. În capitolul 7 femeia adulteră pândește noaptea, dar acum nebunia este în mod deschis îndrăzneată și aparent acceptată de comunitate. Ea are comportamentul unei prostituate, nu a depus nici un efort în pregătirea sărbătorii, ci doar stă și strigă. Chemarea ei se adresează trecătorilor care „merg pe calea cea dreaptă”(v. 15).

Dincolo de plăceri, nebunia duce la moarte și la condamnare (17-18)

„Apele furate sunt dulci, și pâinea luată pe ascuns este plăcută” (17). Nebunia ademenește în mod deschis cu plăcerile efemere. Nu ascunde caracterul nelegiuit al acestora, apelând la plăcerile trupești pentru a-și satisface poftetele. Este ceva sinistru și atractiv și o face în mod obraznic. Ceea ce pare a fi o cale către plăcere („ușa casei sale” - v.14) este de fapt coridorul către iad. „El nu știe că acolo sunt morții, și că oaspeții ei sunt în văile locuinței morților” (18).

Viața oferită de nebunie este o viață nedisciplinată, imorală, o trăire zbuciumată care vine în contradicție cu planul lui Dumnezeu. Înțelepciunea lui Dumnezeu oferă viața, nebunia duce sigur la moarte.

Domnul Isus îi avertiza pe oameni să evite această cale largă, care duce la pierzare și să urmeze calea îngustă, dar dreaptă și care duce la viață (Matei 7:13-14).

APLICAȚII

Înțelepciunea personificată și nebunia personificată, ambele strigă către oameni și fac oferte atrăgătoare. În ce se aseamănă și în ce se deosebesc ofertele lor?

.....

.....

.....

Frica de Domnul și cunoașterea lui Dumnezeu sunt prezentate ca fiind începutul înțelepciunii. În termeni practici cum ar putea fi definite ele?

.....

.....

.....

Ce înseamnă și cum trebuie aplicat îndemnul Domnului Isus din Predica de pe munte „să nu aruncați mărgăritarele voastre înaintea porcilor”?

.....
.....
.....

Modul în care alegi să îți împlinești dorințele sufletului și ale trupului sunt prezentate metaforic de Solomon ca un ospăț sau masă. La care masă participi și cine se bucură de tine: înțelepciunea sau nebunia?

.....
.....
.....

12 sept., Proverbe 10, Înțelepciunea, comunicarea și caracterul, 10:16

Partea a doua a cărții Proverbe (cap.10:1-22:16) este intitulată „Pildele lui Solomon” (10:1). Stilul și modul de prezentare sunt diferite de cele din prima parte și este scrisă pentru folosul persoanelor care au avansat de la starea de tânăr la cea de adult.

Dacă în prima parte (cap.1-9) erau folosite ornamentele bogate ale imaginației, pentru a captiva atenția celor tineri și a-i atrage la o viață practică corectă, în această parte a proverbelor, totul este despre activitate și afaceri, cu concizie și continuitate. Fiecare gând, deși foarte bine șlefuit, este în același timp cât se poate de concentrat. Autorul este foarte conștient de valoarea fiecărui moment al vieții de adult și stabilește o serie întreagă de reguli de viață scurte, la obiect, cu învățături importante în cât mai puține cuvinte.

Majoritatea proverbelor din această parte a cărții au un format comun. Foarte des, ele sunt compuse din două rânduri, cel de al doilea fiind în contrast cu primul. Par să fie așezate la voia întâmplării, dar nu este așa, ci sunt organizate cu anumite repetiții și reveniri, pe teme. De multe ori o serie de proverbe care tratează același subiect sau care expun același principiu au fost grupate împreună. Repetarea unui cuvânt sau a unei expresii devine uneori un refren care unește diverse maxime. Alteori, o anumită temă este reluată la interval de două-trei capitole, dar dintr-un alt punct de vedere, complementar.

FIUL HARNIC ȘI FIUL LENEȘ (1-5)

Versetele 1-5 formează o colecție marcată de incluziuni (paralelisme) cum sunt „fiu înțelept/ fiu nebun” (1) și „fiu înțelept/ fiu care aduce rușine” (5). Tema colecției de proverbe din capitolul 10 este că o familie va prospera, dacă fiii sunt harnici în munca lor, dar va sărăci, dacă fiii sunt leneși. Este interesant că, după prologul de nouă capitole prezentat ca sfatul unui tată către fiul său de a alege înțelepciunea și nu prostia, primul proverb din această colecție se referă la familie.

Solomon se referă la impactul pe care deciziile unui fiu le au asupra părinților săi. Fiul înțelept aduce bucurie, iar cel nebun aduce mâhnire. Versetul 2 („Comorile câștigate pe nedrept nu folosesc, dar neprihănirea izbăvește de la moarte”) este foarte asemănător cu Proverbe 11:4. Neprihănirea care izbăvește de

la moarte ar trebui înțeleasă în lumina întregii revelații biblice, adică cel credincios va avea darul vieții veșnice, cu Dumnezeu. În general, afirmația din aceste versete este aplicabilă vieții de aici și acum, în sensul că o viață echilibrată duce la longevitatea fizică, sau omul de caracter va fi prețuit de ceilalți și va trăi mai mulți ani (Proverbe 3:2, 10:27, 12:28). Dar, versetul nu ar trebui să fie citit ca o regulă sau ca promisiune că oamenii drepecți nu vor muri decât la vârstă înaintată.

În Proverbe 10:5 lenea, caracterizată prin somnul lung atunci când este nevoie de lucru de făcut, este rușinoasă (vezi Proverbe 6:9-11, 19:15, 20:13). Timpul este stofa din care ne croim viața. Trebuie să îl folosim bine, cu înțelepciune.

GURA CELOR RĂI: IMPORTANȚA COMUNICĂRII SINCERE (6-11)

Versetele 6 și 11 formează o incluziune, un fel de sandwich literar. În cadrul acestei incluziuni versetele 7 și 9 sunt asemănătoare (soarta celor neprihăniți în paralel cu soarta celor răi), la fel și versetele 8 și 10 (ambele conțin versul „cine are o gură nesocotită se prăpădește singur”). Repetarea a două versuri în această secțiune, ambele referitoare la gura celor răi, indică accentul major al acestei colecții. Cel care face cu ochiul (10) desemnează o persoană vicleană, cu o agendă ascunsă, un comunicator prefăcut, răuvoitor.

În versetul 10 găsim două lucruri rele puse în contrast, nu unul bun și unul rău, cum eram obișnuiți. Înșelătorul tăcut poate să reușească în planurile lui pentru o vreme, în timp ce un prost care vorbește nesocotit nu va ajunge nicăieri. Acest lucru nu înseamnă o aprobare a înșelătorului (vezi Proverbe 12:23). În cele din urmă, așa cum arată și alte pasaje, și el se va întâlni cu judecata. Prin două rele, se arată un adevăr important, în sine pozitiv: cine vorbește mai puțin, reușește mai mult decât cine vorbește mult, și aceasta este adevărat, și pentru cei buni și pentru cei răi.

COMUNICARE BUNĂ ȘI DRAGOSTE, CONTRA MINCIUNĂ ȘI RĂUTATE (12-18)

Versetele 12 și 18 formează și ele o incluziune, bazată pe discutarea înțelepciunii vorbirii și a calității noastre sufletești. Ura folosește buzele spre rău, fără dragoste, și construiește bârfe distrugătoare.

Versetele 13-14 și 15-16 sunt proverbe pereche, care se referă și ele la vorbire bună, la certare cu folos, la viață și la calea vieții, și pe de cealaltă parte, se referă la disprețuirea certării, la minciună, la gură nebună și la pieire, la nenorocirea vieții.

Apostolul Petru a citat din Proverbe 10:12 în prima sa epistolă: „Mai pe sus de toate, să aveți o dragoste fierbinte unii pentru alții, căci dragostea acoperă o sumedenie de păcate” (1 Petru 4:8). Unii au considerat că „dragostea acoperă o sumedenie de păcate” în sensul că a arăta iubire față de alții acoperă propriile păcate înaintea lui Dumnezeu. Totuși, în context, sensul clar este că iubirea este arătată celorlalți prin acoperirea păcatelor lor - adică îngropându-le greșelile trecute și nu aducerea lor în discuție, nici înaintea lor (generând ceartă), nici înaintea altora. Proverbe 11:13 vorbește despre a nu da pe față secrete (care includ greșeli din trecut) ca un act de credincioșie și maturitate în relații. Acoperirea păcatelor implică iertarea lor, așa cum face Dumnezeu în Psalmul 32:1. Desigur, în sensul folosit în Psalmul 32, numai Dumnezeu poate acoperi păcatele complet. Versetul 18 compară două lucruri rele: ipocrizia, care este destul de rea, dar răspândirea bârfelor este și mai rea.

DESPRE LIMBĂ, COMUNICARE ȘI CARACTER (19-32)

Această secțiune este un chiasm (aranjament concentric) alcătuit din 4 colecții separate, cu un singur proverb stând la centru, ca un fel de pod (prezentat cu o nuanță plină de umor). Structura secțiunii poate fi reprezentată astfel:

A : Despre limbă (19-21)

B : Despre siguranța personală în viață (22-25)

C : Despre lene (26)

B* : Despre siguranța personală în viață (27-30)

A* : Despre limbă

A.Colecția de 3 proverbe: vorbirea aleasă și vorbirea rea (19-21)

Are ca temă folosirea limbii, iar fiecare vers este în antiteză cu perechea lui. Versetele 20-21 sunt foarte asemănătoare și pot fi considerate ca proverbe

pereche. Cine este neprihănit are o vorbire folositoare, înviorătoare, de preț ca argintul, dar cei răi vorbesc lucruri fără preț, răutăcioase, fără judecată.

B. Colecția de 4 proverbe (22-25)

Colecția aceasta cuprinde asemănări tematice. Numai prin neprihănire și înțelepciune se poate obține o adevărată siguranță în viața aceasta. Cei neprihăniți („Binecuvântarea Domnului îmbogățește, și El nu lasă să fie urmată de niciun necaz”-v. 22) pot avea bogăție, fără necazurile care o însoțesc adesea (oameni lingușitori, probleme juridice), în timp ce cei răi, în cele din urmă, vor fi doborâți de dezastrul de care se tem (22, 24).

Cei răi găsesc o mare plăcere în nelegiuirile lor, dar ei nu vor rezista atunci când vine nenorocirea (23, 25). Versetul 25 („Cum trece vârtejul așa piere cel rău, dar cel neprihănit are temelii veșnice”) poate fi corelat cu cuvintele Domnului Isus din Predica de pe munte. Omul cu judecată își zidește casa pe stânca Cuvântului lui Dumnezeu, iar cel nechibzuit își zidește casa pe nisip. Când au venit ploaia, șuvoaiele și vânturile, casa zidită pe stâncă a rezistat, cealaltă s-a prăbușit, și prăbușirea i-a fost mare (Matei 7:24-27).

C. Proverbul central: caracterul și hărnicia sunt centrale (26)

Leneșul este iritant, neplăcut pentru toți care au de-a face cu el, este ca „oțetul pentru dinți și ca fumul pentru ochi”. Versetul din mijloc ne arată că deciziile, așteptările și comportamentul, ne construiesc în timp, caracterul. Un om neînțelept și necredincios, ajunge ipocrit și de neîncredere, deranjant, leneș, de evitat. În Noul Testament, Hristos spune pildele talanților și a banilor împrumutați despre astfel de slujitori, iar robul leneș și viclean, care este ajunge și necredincios și acuzator, este criticat, judecat, și, la sfârșit, aruncat de Stăpân în întunericul de afară (Matei 25:25, 36).

B*. Cele 4 proverbe (27-30)

Cele 4 versete tratează tema vieții lungi pentru cel neprihănit și a distrugerii pentru cei răi. Versetele 27 și 29 sunt asemănătoare și au ca temă pe Domnul („frica de Domnul” și „Calea Domnului”), iar versetele 28 și 30 sunt legate prin tema despre „cel neprihănit”.

Versetul 27 („Frica de Domnul lungește zilele, dar anii celui rău sunt scurtați”), ca și Proverbe 10:2, ar trebui să fie înțelese: (1) ca un principiu general al vieții fizice, toate celelalte fiind egale (recunoscând că circumstanțele în economia lui Dumnezeu permit uneori să se întâmple opusul în lumea aceasta) și (2) în contextul vieții veșnice pentru cei neprihăniți, versus moartea veșnică pentru cei răi. Este contextul cel mai important de avut în vedere.

A*. Colecția de 2 proverbe: vorbirea arată caracterul (31-32)

Conține proverbe pereche, iar tema colecției este folosirea limbii. Limba înțeleaptă și dreaptă este de dorit, dar cea stricată, va fi nimicită. Versetul este și o pledoarie pentru proverbele acestea înțelepte din cartea Proverbe. Cel drept spune lucruri plăcute (ca în Proverbe), iar cel rău vorbește răutăți. Vorbirea arată, în cele din urmă, caracterul.

APLICAȚII

Hărnicia sau lenevia fiilor într-o familie au impact asupra întregii familii. Ce câștiguri și ce pagube aduc acestea atât pentru copii, cât și pentru părinți ?

.....

.....

.....

Care este sensul expresiei „Neprihănirea izbăvește de la moarte”(v.2)? Se referă doar la viața fizică sau și la viața eternă ? Care este contextul potrivit de luat în considerare, în lumina întregii revelații biblice?

.....

.....

.....

Solomon afirmă că „dragostea acoperă toate greșelile” (v. 12). Care este semnificația acestei expresii și cum trebuie ea aplicată?

.....

.....

.....